

Çağdaş Drama Dizisi

Slawomir Mrozek

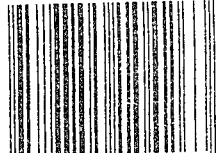
SİĞİNTİLLAR

♥
CAN

1930 yılında Polonya'nın Krakovi kentinde doğan *Slawomir Mrozek*, ülkesinin dünyaca tanınmış öykü ve oyun yazarlarından biridir. Dahası, *Mrozek*'in yirminci yüzyılın en ilginç, en önemli yazarlarından biri olduğu söylenebilir. Önemlidir, çünkü çağının büyük gerçeklerini, o görünmeyen gerçekleri, çok yüksek düzeyde oyunlarla yansıtmayı başarmıştır. Az gelişmiş bir ülkenin kırsal bölgesinden gelişmiş bir ülkeye göç etmiş, kısa vadeli çıkarıcılık, saflık, yalancılık, ülke özlemi ve mal sahibi olmak tutkusunu simgeleyen köylü-işçi ile, onun karşısında, ona taban tabana aykırı, yurtdundan politik nedenlerle kaçmak zorunda kalmış bir aydın tipi bize hiç de yabancı sayılmaz. *Siğintilar*, bu iki kişilik arasında bazan bir kılıç gibi şakırdayan repliklerle gelişiyor. Oyunun sonuna doğru iyice yükselen gerilim, bize gösteriyor ki, bu iki insan artık oyunun başındaki kimliklerinden uzakta, başka bir deyişle 'değişime uğramış' kişilere dönüşmektedir.

Kapaktaki resim: RAFAL OLBİNSKI

ISBN 975-510-426-7

9 789755 104263

KDV İÇİNDEDİR

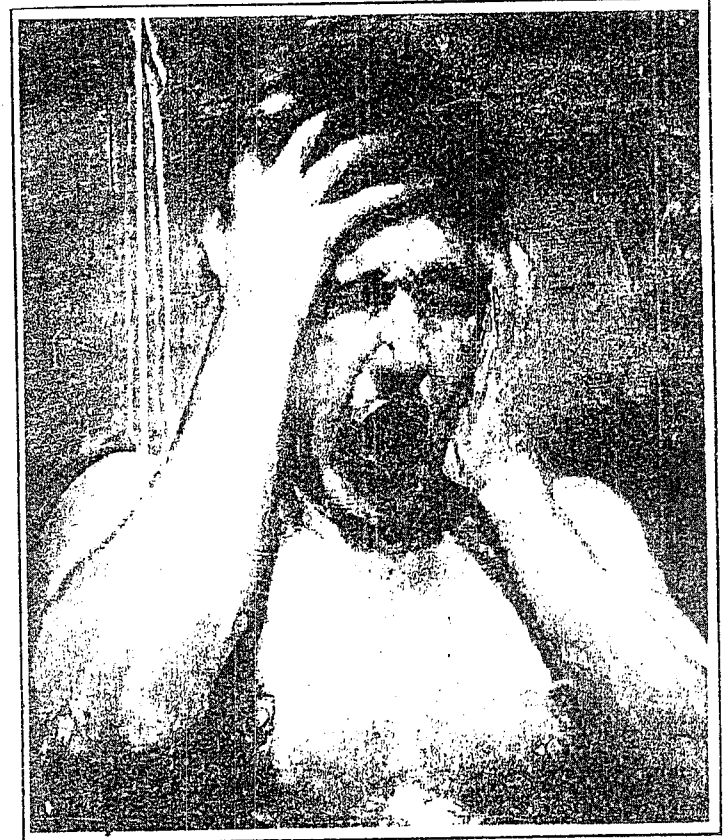
Çağdaş Drama Dizisi

GÜLNER BALIKCI

Slawomir Mrozek

SİĞİNTİLLAR

♥
CAN

Türkeesi
ZİHNİ KÜÇÜMEN

SİĞİNTİLLAR

Slawomir Mrozek

Gri, kirli, yıkık dökük, geniş lekeli duvarlar. Tavandan çıplak, basit bir ampul sarkıyor. Işıklandırma çiğ. Dipte, sağ duvarda bir kapı (sol, sağ tanımları salona göredir), pencere yok.

Sol ve sağ duvarlar boyunca, salona yakın, iki demir karyola. Sağda bulunan yatağın üstündeki tahta portmantoda, çiviye bir palto asılı. Dipteki duvarda, solda, duvar uzunluğunun bir çeyrek kadar uzaklığında eski bir lavabo. Lavabonun porseleni eski, çatlak ve sararmış; üstünde piring bir musluk, musluğun üstünde adi bir raf.

İki tuvalet gereci; biri pek ucuz, ikincisi daha şık türden. Rafın üstünde, çiviye asılı, oldukça büyük ama kalitesi kötü bir ayna. Dipte, sağ duvara daha yakın, yırtık pırtık eski bir paravan. Dip duvarda boylu boyunca, türlü çapta borular ve elektrik kabloları odayı boydan boya geçmektedir.

Odanın ortasında, ampulün altında, gazete kâğıdı kaplı bir masa. Masada iki kirli tabak, iki kaşık, iki plastik maşrapa, açılmış iki konserve kutusu, boş bir bira şişesi, bir çay paketi. İki izmarit. Masanın iki yanında iki iskemle. Soldaki iskemlede, açık gri bir pantolon. Arkalığında kumlu kumaştan bir ceket ve bir ipek fular. İskemlenin altında bir çift ayakkabı.

Soldaki karyolaya, tıraşsız, ropdöşambrlı bir adam uzanmıştır. Çoraplı ayakları salona doğrudur. Otuz yaşlarında, zayıf biridir. Saçları hafifçe açılmıştır. Siyah, başa bir gözlük takmıştır. Bir kitap okur.

Sağdaki karyolanın üstünde, çok açık renkli peliış kumaştan bir oyuncak köpek. Sağdaki iskemlede bir adam oturmaktadır. Sırtında, bazı ülke ya da bazı bölgelerde köylülerin pazar günleri giydikleri türden, kalın şayak dokumadan, modası geçmiş siyah bir elbise, beyaz gömlek, cırtlak renkli bir kravat, ayaklarında ise çok sivri uçlu ve özenle cilalanmış pabuçlar. Sinekkaydı tıraşlıdır. Saçları çalı gibi sıktır. Salona göre yan oturmuştur. Her ikisi de aşağı yukarı aynı yaşlardadır.

Bir süre, yatağa uzanmış olan ilki, AA okur, ikincisi, XX öylece oturmuş onu seyrederek.

XX: Biz geldik.

(AA istifini bozamaz. Bir sessizlik. XX daha yüksek yineler.) Biz geldik, dedik.

AA: (Okumasını kesmeden) Ben geldim, denir.

XX: (Başını kaşıyarak) Bir sigaran var mı?

(AA okumayı bırakmadan yastığının altını karıştırır ve bir paket sigara çıkararak XX'e uzatır. Beriki kalkar, topallayarak yatağa yaklaşır. Bir sigara alır. AA okumayı sürdürmektedir. XX sigarayı cebine indirir ve bir ikincisini alır. Bir anlık duralamadan sonra gene ayrı şeyi yapar, ikinci sigarayı da cebine koyarak üçüncüsünü alır, dudaklarına götürür.)

Tamam aldım.

AA: (AA hâlâ kitabına dalmış olarak, sigara paketini öylece uzatmış durmaktadır; bir ara) Ver şunu...

(XX cebinden bir sigara çıkararak pakete koyar, döner ve yürür. AA kolunu uzatmış, paketi hâlâ öyle tutmakta ve okumasını sürdürmektedir.) Ver şunu, dedim...

XX: Verdim ya!

AA: Üç tane aldın.

(XX ikinci sigarayı da cebinden çıkarır ve pakete koyar. AA okumayı sürdürür. Paketi gene yastığının altına koyar. XX odanın ortasındaki eski yerine gelir. Cebinden bir kibrit kutusu çıkarır, açar, bir kibrit alır ve tam sürtecekken duralar. AA'ya doğru bakar. Onun hâlâ okumakta olduğunu görünce, kibriti kutusuna koyar ve kutuyu sağ cebine indirir. Ceketin asılı bulunduğu iskemleye yönelir. Ceplerini yoklar, kibriti bulur ve alır. Sigarasını yakar ve kibrit kutusunu sol cebine indirir. XX gene kendi iskemlesine, aynı şekilde oturur. Belli bir hazla derin bir nefes çeker. Baldırlarını kaşır, gömleğinin yakasını çözer, kravatını gevşetir, ayakkabılarını çıkarır. Çorapları büyük delik-

lerle süslenmiştir. Parlak ayakkabılarına, üstündeki görünmez tozları yok etmek istercesine, üfler. Sonra onları, bilyük bir özenle iskemlenin yanına koyar. Hazla ayaklarını uzatır ve parmaklarını oynatır. Bir sessizlik.)

XX: Gardaydım.

AA: (Okumayı bırakmadan) Eeee?

XX: Hiç... Kalabalıktı. (Sessizlik) Bir bira içtim.

AA: (İnansız) Sen mi?

XX: He ya. (Ara) İki bira. (Duraklama) Büfede.

AA: Ya!

XX: Telefon kulübeleri vardı.

AA: Ne olmuş varsa?

XX: Hiç... Adamlar telefon ediyordu.

AA: Hı...

XX: Ben telefon etmedim. Dedim, telefon etmek neye yarar... Gittim, telefon kulübelcerinin yanında durdum öyle...

AA: iyi...

(Ara)

XX: Gazete kulübeleri vardı.

AA: A!

XX: Gazeteler... Ama, daha bir sürü başka şeyler de vardı.

AA: Sonra?

XX: Hiç... Adamlar gazete alıyorlardı.

AA: Bak sen!

XX: Okuyorlar onları... Ama, ben okudum. Dedim, gazete okumak neye yarar...

AA: Doğru:

XX: Durdum öyle gazetelerin yanında.

(Ara)

Gişeler vardı.

(Ara. AA oralı olmaz)

Gişeler vardı, dedim.

AA: Ne?

XX: Gişeler... Hani bilet satıyorlar...

AA: Bilet mi?
XX: Adamlar gişelerden bilet alıyordu.
(AA bir beğeni ıslığı çalar)
Ama ben, almadım. Öyle durdum gişelerin kıyısında.
AA: Akıllılık etmişsin.
XX: Sonra dedim, gideyim şöyle, peronda bir tur atayım...
AA: Niye?
XX: Çünkü bedava. Bizim memlekette, istasyona biletle so-
karlar. Ama bunlar adamı koyveriyorlar içeri, aptal bun-
lar!
AA: (Dalgın) Kimler?
XX: Bunlar, canım. Neyse, istasyona girdim.
AA: Hı... Eee, sonra?
XX: Hiç... Raylar... ve de esiyordu...
AA: Ne esiyordu?
XX: Rüzgâr. O zaman dedim, eve döneyim. Tam dönüyor-
dum, baktım hoparlörden birşeyler okuyorlar. O zaman
dedim, durayım biraz. Ve de durdum. Rüzgâr... Ray-
lar... Dedim, gidiyorum buradan. Tam gideceğim, bir
de ne göreyim?..
AA: Bir tren?
XX: Nereden bildin?
(Ara)
Tamam. Bir tren. Elektrikli. Elektrigi var ya, sessiz geli-
yor. Bizim memlekette buharlı şimendiferler var... Bura-
da, hepsi elektrikli... Bu, onlara çok cereyan harcatıyor
mu?
AA: Hayır.
XX: Tren, başka ülkelerden geliyor. Üstlerinde bir yığın
markalı yataklı vagonlardan başka bir şey yok. Ben kı-
pırdamıyorum. Yalnız, bir sigara yaktım.
AA: Biri mi ikram etti?
XX: Kendimin... vardı. Dehşet bir tren. Ama ben kıpırdamı-
yorum. İçimden, 'Buraya, gel buraya oğlum, buraya,' di-
yorum. 'Daha uzağa gidemezsin, burası son istasyon...'

Ve o yaklaşıyor, yaklaşıyor, ta ki...
AA: Duruncaya kadar.
XX: Nereden biliyorsun? (Ara) Adamakıllı durdu. O zaman,
dedim, 'Görüyor musun? Ben sana daha uzağa gidemez-
sin dememiş miydim!'
AA: (Okuduğu kitabın sayfasını çevirerek) Peki, o ne yaptı?
XX: Hiç kıpırdamadı artık.
AA: Bu kadar mı?
XX: Arabaları ile gelen demiryolcular da var. Arabaların üs-
tünde de battaniyelerle çarşaf. Yüzde yüz saf yün-
den, birinci kalite battaniyeler. Birini elledim, dolu bat-
taniye ve de hepsi sırf yün. Tabii, ben kıpırdamıyorum.
Rahatça sigaramı içiyorum. Ötekiler iniyor. Hatta bir
de Japon vardı, şişkonun biri... buralı değil herhalde.
AA: Gayet tabii...
XX: Görür görmez, 'Ben de öyle,' dedim kendime. Aman,
beni ne ırgalar! Neyse, bozmuyorum istifimi, sigaramı
tüttürüp duruyorum. Hakkım değil mi yani, ha?
AA: Hiç kuşkusuz.
XX: Hakkım bu benim. Neyse, dedim, sigaramı bitirir gide-
rim. Herkes inmiş olmalıydı. Tam izmaritimi atacaktım
ki, karşıdaki pencereden bir karı sarktı, bağırdı: 'Ha-
mal!'
AA: Ne dediğini anladın mı kadının?
XX: Ben mi? Yoo... Ama hamal anladı ve hemen kariya
doğru seyirtti. Yemin ederim, bir saç vardı karıda, nah
buraya kadar. Oyuncu herhalde. O zaman dedim, biraz
bekleyeyim de, şu karı insin. İzmaritim parmaklarımı ya-
kıyor, çünkü açık havada sigara daha çabuk bitiyor. Ba-
ri filtreli olsaydı... Ama benim sigara öyle düz. Sadece
izmariti öbür elime geçiriyorum ve pişman oluyorum,
ağızlığımı yanıma almadığıma. Dedim, insin bakalım ka-
rı...
AA: Sonra?
XX: (Zafer kazanmışçasına) İndi karı.

AA: Şansın varmış.
(*Uzun sessizlik*)
Bu kadarcık mıydı?
(*XX alayla güler*)
Neye güldün?
(*XX alayı sürdürür*)
Ne var bunda bu kadar gülecek?
XX: Karının ardından gidiyorum be!
(*AA ilk kez, kitabından başını kaldırıp XX'e bakar*)
AA: Ne!
XX: (*Güler*) Bak...
AA: Kes şu gülmeyi!
XX: Pişman olursun... karının ardından nasıl gittiğimi bir bil-
sen...
AA: Nereye?
XX: Tuvalete. Lüks sınıfa hem de...
AA: Ama parayadır orası.
XX: Ne olmuş. Karı bastı parayı. Hem benim için, hem ken-
di için.
(*AA kitabı kapatır.*)
Daha istiyordu, ama benim iştahım kalmamıştı.
(*AA gözlüklerini çıkarır ve ropdöşambrının cebine koyar.*
Yana döner ve dirseğine dayanıp XX'e bakar.)
AA: Peki sonra?
XX: Hiç.
AA: Nasıl hiç?
XX: Hiç. Sana, artık karı benim için bir şey yazmıyor, de-
dim ya. O, o hâlâ istiyordu, ama benim nefsim sönmüş-
tü.
AA: Anladık, sonra?
XX: Sonra mı? Sonra gittim.
AA: Ya o?
XX: O da gitti.
AA: Adresini almadın mı?
XX: Yoo! Adresini vermek istedi, ama ben içimden, neye ya-

rar, dedim... Hem verse de kaybederdim.
AA: Ama o istiyordu değil mi adresini almanı?
XX: Evet, ısrar etti. (*Ara*) Bir general geldi onu karşılama-
ya. Kocası kuşkusuz. Koca bir araba ile...
AA: Vaay!
(*Yastığının altındaki sigara paketini alır, bir sigara çıkarır,
ropdöşambrının cebinde kibrit arar; kalkar, ceketinin asılı
olduğu iskemleye gelir. Ceplerini karıştırır, bulamaz.*)
XX: Ateş mi?
(*AA ona yaklaşır, XX ceketinin sol cebinden kibrit kutu-
sunu çıkarır ve uzatır. AA iskemlede bulunan pantolonu
kaldırır ve yatağın üstüne fırlatır. İskemleye oturur. Derin
bir nefes çeker.*)
AA: Bu işin nasıl olduğunu öğrenmek ister misin?
XX: Sana söyledim ya!
AA: Hayır e'endim, hayır. Sana, bu işin gerçekte nasıl olup
bittiğini öğrenmek istiyor musun, diye soruyorum.
XX: Benden daha iyi biliyorsan...
AA: Elbette senden daha iyi biliyorum. Baştan başlayalım.
Gara gittiğin gerçek, ama doğru oraya gitmedin. Bu sa-
bah kalktığında, tiraş olmak üzere aynanın karşısına geç-
tiğin vakit, hiç de oraya gitmeye niyetli değildin. Pazar-
lık elbiseni ve sivri pabuçlarını giydiğinde de... Seni to-
pallattığı falde neden bu ayakkabıları giyersin, diye hep
düşünmüşümdür. Şu sivri pabuçlarının o koca köylü
ayaklarını gizlediğine gerçekten inanıyor musun?..
XX: (*Sinirler riş*) Bu ayakkabılar çok pahalıya mal oldu.
AA: Olsun. Neyse, nereye gittin? Sokağa. Herkes sokağa
çıkmakta özgürdür. Ama o bakışlar... Bir kilometre
uzaklıktan kim olduğun anlaşılır. Evet, gezinmek hak-
kındır, ama sana bakmak da onların hakkı... ve o sığıntı
suratını görmeleri... Çünkü sen bizim halkımızdansın.
Kemiklerin ve kanın o halka ait. Bu bakımdan da, bi-
zim ideologlarımızın medar-ı iftiharı oluyorsun. Ola ki
bundan haberin bulunmasa bile!.. Sen bizim vatansever-

lerimiz için aziz bir maddesin; ulusal marşımızın mübarek şehidi, efendimizsin!

XX: Küfretme!

AA: Bunlar eğretilmelerdir. Ama sen aslan, kaplan gibi benzetmeleri bilmezsin... zavallı, tanrı katına ulaşmış şehit!

XX: Böyle şeyler bana vız gelir; ama dine hakaret etmene izin veremem.

AA: Gelelim gezintine... Sinemanın önünden geçerken, kendi kendine, 'Ulan, bir girsem iyi olur,' dedin.

XX: Severim sinemayı...

AA: Tabii. Sinemada kimse bakmaz sana. Herkes perdeye bakar, sen de kıpırdanan, devinen şeyler, resimler görürsün... ne konuştuklarını anlamazsın. Hiç önemi yoktur bunun. Önemli olan, senin orada kendini güvencede hissetmandir. Yalnız işte, sinemanın bir tek kusuru var; parayla girilir.

XX: Ben sinemaya hiç gitmem.

AA: Tamam... Ama dur, her şey yitirilmiş değil henüz! Geriye bir de gar kalıyor sana.

XX: Merkez Garı.

AA: Elbette Merkez Garı... Seç seç al, oradan iyisini bulamazsın. Bir an bile, küçük bir banliyö istasyonu ile yetinebileceğini düşünmedim. Doğru Merkez Garına dalıyorsun; merkezlerin en merkezine... Zaten oradan daha uygun, daha elverişli bir yer de bulamazsın. Bir kez, giriş, bedava... ikincisi, orada artık bir yabancı değilsin. Gar, özellikle yabancılar için yapıldığından, orada zaten artık kimse yabancı değil... başka bir deyişle, bir garda yalnızca yerliler vardır. Bir garda yabancılar, buranın yerlilerinden çok buralı oldukları izlenimi verirler. Bir garda senin yabancı havan tam yerine oturur, kaynar gider... Hem sonra, bir gar, iyi ışıklandırılmış, iyi ısıtılmış bir yerdir. Gazete kulübeleri, telefon kulübeleri, gişeler vardır...

XX: (Düşler) Bir büfe...

AA: Büfe de... Evet, gazete kulübelerin, telefon kulübelerin, gişelerin civarında sürttün durdun...

XX: Bir bira içtim...

AA: Hah, ondan biraz kuşkuluyum. Bira da olsa parayla içilir. Ama buna karşılık, küçük çiş edilen bir helâya girdiğinden kuşkum yok...

XX: Ya perona çıktığımdan?..

AA: Doğru. Önce perona çıktın, sonra kenefe gittin. Ama peron hikâyesini kafanda daha sonra geliştirdin ve kenef de bunda önemli bir rol oynadı. Hatta, sana ilham verdi...

XX: Belki bana, 'peron yoktu,' diyeceksin!

AA: Hayır canım, hayır... peron vardı, bir tren de geldi. Sen, bir yataklı vagonun karşısında duruyor, sigaranı içiyordun; yolcular da iniyordu. Bütün bunlar doğru. Keza, genç, güzel ve zarif bir kadının yataklı vagonundan indiği de doğru...

XX: İşte gördün mü?..

AA: Evet, bütün bunları olduğu gibi seyrettin, sonra da işemeye gittin... Ama dur, yoo... öyle kenefçi karının masasında çiçek bulunan, duvarları baştan başa fayans kaplı, mis gibi kokan ve parayla girilen bir tuvalete, bir 'lavatori'ye değil... kim olursa olsun herkesin parasız girdiği, çişlikleri sidik içinde yüzen izmaritlerle tıkanmış, kimse'nin el sürmeye cesaret edemediği leş gibi peşkirleri olan bir kenefe girdin. Pis kokan... Orada, âdeta dinsel bir coşkuyla sıralanmış pantolonlarıyla, ayrı ayrı, ama gene de bir tür birleşme ve boşalma birlikteliği içinde harıl harıl düğmelerini açan adamlar bulunur. Yok, bu seni tiksindirmez. Tam tersine, pis kokulara karşı kayıtsız oluşundan söz açmıyorum. Ama yanındakinin tıpkı senin durumunda bulunduğu başka bir yer biliyor musun? Tam eşitliğin bulunduğu bir yer?.. Yoktur! Bunun aşağılanmada eşitlik oluşu da önemsiz. Asıl önemi ger-

çekliğinde, abartılmış da olsa duruluğunda ve özündeki aşırı dışavurumculuğundadır. Ama senin için daha iyi! Algılama yeteneğin az olduğundan, ancak böyle abartılmış şeyleri fark edebilirsin. İncelikler, sınıflandırmalar kaçır gözünden. Onun için de, orada uzun süre kaldın. Ne yazık ki daha da fazla kalamazdın. İşini bitirince, daha doğrusu, işin hâlâ sürüyormuş gibi yapamaz olunca, saçına da şöyle bir tarak vurduktan sonra yeraltındaki helâdan çıktın. Ayrıca, sende sidik bilimi ile tuvalet yapma özentisinin ne kadar ilişkili olduğunu görmek de şaşırtıcı oluyor ya, neyse... İşte o zaman düş kurmaya başladın. Saçını başını düzeltme özentilerinin sende ne derece kafa çalıştırdığını görmek de, ayrıca şaşırtıcı... İnsan soruyor kendine, acaba bu işte, kafana sürdüğün tarağın dişleri bir rol oynuyor mu?.. Neyse, işte o zaman, bu küçük, budalaca yalan doğdu kafanda; trendeki kadınla aşk serüveni!

XX: Ama onu izliyordum...

AA: Budalalık! Gözüme baksana sen! Yataklı vagonun karşısında öyle duruyordun ve o pis izmaritlerle parmaklarını yakıyordun. Bu sigara senin tek bağımsızlığındı. Onun dışında sen, istek, nefret, iştah, hayranlık ve aşığlanmadan başka bir şey değildin... Elbette o kariyı düşünüyordun; ama sadece kadın olarak değil. Zaten, bir kadındır, onu da bildiğinden kuşkuluyum ya... Herhalde senin cinselliğin, cinsel yaşantının en ilkel evresini geçmemiş olsa gerek... Sen onda yalnızca bir simgeyi, sana fena halde ve tümüyle yasaklanmış bir dünyanın simgesini görüyordun. Bu uçurumu aşmadığın için de, hayâlînde atladın kadına... Senin olanakların göz önünde tutulursa, kabul etmek gerekir ki, bu esnada benzersiz bir zihinsel çaba harcamışsın... Anlaşılan, bunda kenef de epey yardım etmiş sana. İşte bunun için az önce, peronda olup bitenleri sonradan kenefe uyarladın, son şeklini verdin demiştim. Orada, düşünmek için uygun bir or

tam var...

XX: Kes artık!

AA: Niye? Her şey böyle olup bitmedi mi?

XX: Hayır!

AA: Neyse, boş ver! Gelecek hafta gene gidersin gara...

(XX, masada duran boş bira şişesini alır, masanın kenarında kırar ve kırık şişeyi havaya kaldırır. İkisi de ayağa fırlar.)

Peki peki, kabul... Kariyi becerdin... becerdin! Kendini sana teslim etti, ayaklarına kapandı, ellerini öptü, ayaklarını öptü, sivri pabuçlarını kucakladı, önünde yaltaklandı, sana ve pabuçlarına hayran kaldı kadın... General ve hatta Generalin o koca arabası da... General sana selâm durdu ve senin şerefine havai fişekler attılar... Sonra da sana büyük iltifatlarda bulundular. Çünkü sen güzelsin! Herkes sana hayran olur... Nasıl, memnun musun? İyi oldu mu şimdi? Yetti mi sana?

(XX oturur ve kırık şişeyi masaya bırakır. Bir ara)

Çay ister misin? (Yatıştırıcı) Sana çay yapabilirim...

XX: Her şeyi berbat etmesen olmaz sanki!..

AA: Kızdın m.?

XX: Ne istiyorsun benden?

AA: Öfkelen'din... çünkü söylediklerim gerçektir.

XX: Hep benim hakkımdan geliyorsun. Ne yaptım sana ben?..

AA: Neden dostum? Yalnızca durumunun bilincine varmana yardım ediyorum ben. Kendi başına buna varamadığına göre...

XX: Hangi durumun? Gara gittim ben.

AA: İşte, bu da durumuna tanıklık ediyor.

XX: Ben... şey olmak isterdim...

AA: İşte bizde hep böyle olur; olaylar abartılır, güzelleştirilir, düşlere gerçek gözülle bakılır. İnsan, dileklerini dua ile gerçekleştirmeye çalışır... uyduruk bir şimdiki zaman, hastalıklı bir gelecek doğurur. Tarih intikam alır.

XX: Hangi tarih?..

AA: Bizim halkımızın tarihi.

XX: Ne tarihi yahu? Ben tarihin içine... Gara gittim ben.

AA: Hah işte, bu da tarihin bir parçası. Küçük bir parçası, ama yadsınmaz bir parçası. Gara gittim... di'li geçmiş zaman... madem geçmiş, o halde tarih. Genel tarih, tek tek bireylerin tarihinden oluşur. Soyut halde bir tarih yoktur dostum. Yalnızca idealistler, tarihi yeni bir tanrı, bir antite, bir cevher olarak görüp böyle düşünürler. Hayır, ben Hegelci değilim! Şimdi her şey, senin şu küçük gar hikâyeni yorumlayış tarzımıza bağlı. Onu olguların ışığında mı ele alacağız... yoksa tam tersine, olguları tarihin ışığında mı inceleyeceğiz? Tabii, bütün ayrıntılarıyla uydurulmuş olan bu hikâyeyi, bana anlattığın kadarıyla yorumluyorum. Senin yalan üretmedeki gücüne ve o eşsiz mitomanine dayanarak...

(Birdenbire, odadan geçen boruların birinden, su güriültüsü gelir. AA'nın sözlerini örten bir güriültü. AA eliyle, yandırdığını belirten bir işaret yapar ve düşünceli bir halde yatağına oturur. XX gerinir ve esner)

XX: Karnım acıktı.

AA: Ye ve beni rahat bırak!

XX: Yiyecek bir şey yok ki...

AA: Ya konserveler?..

XX: Benimkiler bitti.

AA: Hepsini tıkındın mı?

XX: Sende konserve yok mu?

AA: Var, ama sana vermeyeceğim artık.

XX: Neden?

AA: Didaktik nedenlerle...

XX: Hıı? (Bir ara) Ne demek o?

AA: Bu demektir ki, hep benim konservelerimi tıkınıyorsun!

XX: Doğru değil... benimkilerden de yedim!

AA: Benimkiler, seninkiler... Artık biraz düzen, disiplin, dürüstlük öğrenmenin zamanı...

XX: Kabul. Ama önce birşeyler yiyelim...

AA: Avucumu yala!

XX: Avucumu mu?

AA: Evet. Yiyecek hiçbir şey yok.

XX: Hiç ha?.. (Bir ara) Çay yapmaktan söz etmedin miydi?

AA: Kalk, tekbaşına yap çayı...

XX: *(Kalkar, ceketini çıkarır, özenle tozunu aldıktan sonra sandalyenin arkasına asar. Paravanın ardında kaybolur. Çalıştığı duyulur. Kaynatılacak suyu doldurur. Döner gelir ve iskemlesine oturur. Bir ara)*

Baksana, burada niye sinek yok?

AA: Nerede?

XX: Burada, bu odada...

AA: *(Hâlâ biraz dalgın)* Bilmiyorum.

XX: Koridorda da yok. *(Bir ara)* Hiçbir yerde... *(Buluşundan heyecanlanmıştı.)* Söyle, burada sinek gördün mü sen?

AA: Sanmıyorum.

XX: Ben de sana, olmadığını söylüyorum işte! Başka yerde de, burada da... Bunlarda sinek yok! Sahi, neden sinekleri yok bunların?

AA: Bilmem. Belki de, hepsinin kökünü kazımışlardır. Sağlık nedenleriyle...

XX: Yazık!

AA: İyi, ama neden sineğe gereksinme duydun böyle birden?

XX: İnsan kendini iyi hisseder... Onları yakalayabilir, onları seyredebilir... Vakit daha çabuk geçer. Bizim memleketinde sinek vardı yazın. *(Bir ara)* Sinek vardı... sinek kâğıtları da... Hatırlıyorum. Onları lâmbalara asıyorlardı. İnsan, bu kâğıtların üstü balla kaplanmış sanırdı, ama bal değildi... Neyse, kâğıda yapışıyorlar ve vızlıyorlardı. Kâğıtlar öyle uzun süre asılı kalınca, üstüne o kadar çok sinek yapıştıyordu ki, sanki müzik gibi, artık tek bir vızıltı duyuluyordu. Sineklerin kimi pesten, kimi de tizden vı-

zıldardı. Çünkü, küçük sinekler de, büyük sinekler de yapışırđı. Ama çeşkarıları kurtuluyordu! Güçlüydü onlar... Bir de, çok küçük, yaldızlı sinekler vardı; siyah, zehirli, tabaklara konan... Çocuklar tabakları yalamasın diye dikkat etmek gerekirdi. Hatırlıyorum...

AA: Hatırlıyorum, hatırlıyorum, hatırlıyorum... Ya ben? Hiçbir şey hatırlamıyorum...

XX: (*Gerçekten şaşırmış*) Nasıl hatırlamıyorsun?

AA: (*Bir sıçrayışta yataktan kalkar ve enine boyuna yürümeye başlar.*)

Hayır, hatırlamıyorum bir şey.. hatırlamak da istemiyorum! Hep aynı şey olur; 'Şunu hatırlıyor musun? Bunu hatırlıyor musun?' Hep, sürgit, durmaksızın, yıllardan beri... Şimdi de senin sineklerin... sen ve sinekler!

XX: Ne yani... vardı sinekler.

AA: Yeter!

XX: Eeee... varken yok mu demeliydim?

AA: Vardı, vardı... Ne olmuş varsa? Ömrümün sonuna kadar, birkaç budala sinekle mi uğraşacağım yani? Benim yapılacak başka işlerim var.

XX: Gördün mü bak; şimdi sen de, "var," dedin...

AA: Hay deyyus! Yahu, ben, "Yoktu," dedim mi hiç? Neyse, sakın olalım, sinirlenmeyelim... Budalaca bir tartışmadı bu zaten. Dinle; mesele sinek var mıydı, yok muydu meselesi değil. Vardı, yoktu... cehenneme kadar! Aynı konuya tekrar tekrar dönmek için bir neden değil ki bu! Vardı, ama şimdi yok. Nokta. Bu kadar. Şimdi, başka bir şey var.

XX: Ne mesela?

AA: Ne demek, 'ne?'

XX: Bayağı, ne... evet. Belki sen bana söyleyeceksin ne olduğunu...

AA: Her şey var... Eee... dünya, sorunları...

XX: Ne?

AA: Yani fikirler, olaylar, olgular...

XX: (*Alaylı*) Eeee...

AA: Toplumsal, ekonomik, siyasal süreçler, kültürel akımlar... tümüyle değişim halinde olan bir uygarlık içinde, türlü yolların keşiştiği bir insanlığın bu olağanüstü fışkırmaması... Evrensel sorunlar...

XX: Ama sinekler yok.

AA: Çok şükür ki, yok. Bu da iyi bir yaklaşım oldu. Sinekler, bizim oralarda, memleketimizde, uğraşmaya mahkûm olduğumuz sorunların küçüklüklerini simgeliyor. Bütün o yöresel sorunları, küçük sorunları... O küçük vatan bağınazlığımızı, o küçük reformist çabalarımızı, o küçük işleri... Küçük bir ülkede, küçük insanları... Hiç değilse burada, kanat açıp uçabiliyor insan...

XX: Küçük bir sinek gibi! Vızzz...

AA: Büyük sorunlara kafa tutabiliyor. Büyüklük, ancak büyük çatışmalardan, büyük şeylerle yüz yüze gelmekten doğar... Evet, büyük düşünmek gerekir. Büyük çaplı olmadı mı, çek kuyruğunu! Doğru, Tanrıya şükür ki, benim için sinek yok.

XX: Benim için var.

AA: Nerede? Eurada mı?

XX: (*Yengi kazanmış*) Yok canım! Bizde, ülkemizde... Artık hatırlamıyor musun yoksa?

AA: A yoo! Yaşiden başlamayalım.

(*Paravanın ardından bir düdüğü sesi gelir.*)

XX: Kaynıyor.

(*Kalkar ve paravananın ardına geçer. Alüminyum bir çaydanlıkla döner. Plastik bir kupaya suyu döker, sonra içine bir çay poşeti daldırır.*)

AA: Bana da koyabilirsin!

XX: Şeker veriyor musun?

AA: Ama çayı ben aldım!

XX: İyi de, şeker yok.

(*AA karyolasının altından deri bir valiz çıkarır. Cebinden çıkardığı küçük bir anahtarla açar. Bir kutu şeker alır için-*

den. Valizi anahtarla kapatar, anahtarını cebine, valizi karyolanın altına kor. Masaya oturur. XX çaydanlığı plastik kupaya doğru eğer.)
Su kalmamış içinde.

AA: Git kaynat!

(XX sürikenir gibi musluğa gider. Açar, su akmaz.)

XX: Muslukta da yok.

AA: Bense de bir şey yapamazsın. (Musluğa gider, sonuna kadar açar.) Doğru, yokmuş.

XX: Yok, çünkü akıyor.

AA: Akmıyorsa yok demektir zaten. Aptal!

XX: Kabahat bende mi?

(Masaya döner, yerlerine otururlar. XX çayına şeker koyar.)

AA: Bu çayı içecek misin?

(XX başını sallar.)

Tekbaşına mı?

(XX gene başını sallar.)

Dayanışma buna derler işte. Ben de sanıyordum ki, arkadaşların içmeyince...

(XX gene şeker alır.)

Çok şekerli olacak.

XX: Çok şekerli seviyorum.

AA: (Cebinden madeni bir para çıkarır.) Yazı mı tura mı?

XX: Nesine?

AA: Çayı kimin içeceğine.

XX: Neden?

AA: Çünkü bir bardak çay var. Oysa biz iki kişiyiz.

XX: Ama o benim çayım.

AA: Ben aldım ama...

XX: İyi, ama hazırlayan da benim...

AA: Öyleyse, içmek için eşit haklarımız var diyelim, işi şansa bırakalım. Yazı mı tura mı?

XX: Yazı.

(AA parayı havaya, çok yükseğe atar.)

Tura.

(Para yere düşer ve sağdaki karyolanın altına yuvarlanır. İkisi de, parayı aramak üzere karyolanın altına eğilir. Paranın düştüğü yer önemli değildir. Oyuncular, sanki karyolanın altına düşmüş gibi ararlar onu.)

Buldun mu?

AA: Karanlık, görünmüyor. (Elini karyolanın altına uzatır.)

XX: (Onu iter.) Bırak bana!

AA: Bir dakika! (Yatağın altından bir kutu konserve çıkarır.)

Ne bu?

XX: O mu?.. Göster bakayım... ha, bir kutu konserve.

AA: Senin mi? Hani az önce, hiç konserve kalmadığını söylemiştin...

(XX oralı olmaz.)

Pekâlâ. Madem kimseye ait değilmiş, o halde onu ben alıyorum.

XX: Olmaz! (Konserve kutusunu çekip alır.)

AA: Böyle yalan söylediğin için utanmalısın. (Sağdaki iskemleye oturur, elini çay bardağına doğru uzatır.) Benimle paylaşmak zorunda kalmak, seni bu kadar korkuttu mu? Pintiliğin, oburluğundan da feci. Sanki senin konservelerine muhtaçmışım gibi...

(XX konserve kutusunu karyolanın altına saklar.)

Hiç zahmet etme saklamak için. Sırrın ortaya çıktı; şimdi rahat rahat pisliğine gömülebilirsin. O vahşi ve hayvansı iştahını doyurabilirsin. Hayır, hayvansı da değil... Hayvanlar hiçbir vakit ihtiyaçlarından fazlasını yemez. Oysa sen ölçüsüzce, aşırı, bitmek tükenmek bilmez bir şekilde tıknıp duruyorsun. Korkunç, hastalıklı bir iştah bu!

XX: Sen de ister miydin?

AA: Aman eksik olsun! Senin abur cuburunu istemem ben. (Çaydan bir yudum içer ve hemen tükürür.) Amma şekerliymiş.

XX: Ya! Şey, ben belki yerim diyordum... biraz...

AA: Aferin! Pintiliğini yendin bakıyorum. Demek yöntemim iyi geldi. Ama hâlâ insan anlayamıyor; pintiliğin gözü önüne alınırsa, pisboğazlığın bir erdem yerine mi geçer, yoksa tersi mi olur? Kabul edelim ki, kusur ile kötülük arasındaki bu çarpışmada, yenen taraf daha az kötüdür. O halde, o bir erdemdir... Görece olarak, elbette...

XX: Yiyeyim bari...

AA: Ye, ye! Umarım, sağlığın bozulmaz.

XX: Konserve açacağı nerede? (*Telâşla konserve açacağını arar.*)

AA: Baksana, neden bu kadar yiyorsun sen?

XX: Konserve açacağını görmedin mi?

AA: Bu sorunu biraz irdelemeye çalışalım. Hiç kuşkusuz, bu işte hedonizmin, zevkin pek rolü yok. Öyleyse, nedir?

XX: Yerin dibine girdi sanki! (*Paravananın ardına girer.*)

AA: Olasıdır ki burada sorun, yalnızca yiyip yutmak, silip süpürmek... Gıdanın yutulması ve sindirilmesinde, başka bir şeyin yerini tutan simgesel bir karakter olduğuna inanası geliyor insanın. Gıda maddelerini, öyle, yiyecek bir şey görüntüsü altında silip süpürdükçe, etrafını kuşatan gerçeği yutuyorsun âdeta. Dünyayı yutuyorsun...

(*XX paravananın ardından çıkar. Elinde bir balta tutmaktadır. Masanın soluna, AA'nın karşısına oturur ve baltayla kutuyu açmaya çabalar.*)

Evet evet, ~~baştan çıkarıcı bir varsayım bu. Senin habire atıştırıp durman, başka bir şeyin anlatımı... Daha doğrusu... büyüdü bir eylem kuşkusuz...~~ Bunu daha önce akıl etmeliymişim. Büyüdü bir eylem! Yani kendini, bilim adamlarının gerçekten özdeş saymadığı elemanlar arasındaki özdeşlik şeklinde, yani keyfe bağlı olarak ortaya koyan bir eylem. Gıda, senin için, kendisiyle özdeşleşen bir realitenin yerini de almıyor. Gözlemimin sonuçlarını, çağdaş antropolojinin verileriyle, ilkel uygarlıklarla karşılaştırmak ilginç olurdu. Dahası var, korkarım ki böyle karşılaştırmalı bir incelemenin sonuçları, bizi yam-

yamlıkla... şey arasında acıklı bir koşutluğa götürecekk...
ve...

XX: (*Konserve kutusuyla, masanın üstüne ve AA'ya doğru olanca gücüyle vurur.*) Al!

AA: N'apıyor...

XX: Hadi al! Ye!

AA: Ne oldu?

XX: Al da kapa çeneni.

AA: Beni anlamadın. Zaten seni önceden de uyarmıştım, bu benim için bir şey ifade etmez. Ben ölçülü, akla uygun bir şekilde besleniyorum.

XX: İstemiyorsan, konuşma zahmetine de değmez. (*Elini konserve kutusuna doğru uzatır.*)

AA: (*Kutuyu alır.*) Dur! Ne var bunda?

XX: Kıyma. Hen de ekstra.

AA: Nereden aldı bunu?

XX: Bir mağazadan.

AA: Hangi mağazadan?

XX: Bayağı bir mağazadan. Ver onu bana!

AA: (*Gözlüğüünü akar.*) Bu köpek maması be!

XX: Nasıl köpek maması?

AA: (*Etiketini okur.*) 'Olağanüstü, ekstra.' Evcil hayvanlar için evrensel gıda. Sağlıklı ve iştah açıcı. Veteriner kontrolü altında uzun denemeler ve derin laboratuvar araştırmaları sonuca hazırlanmıştır. Çeşitli vitaminlerle, protein ve madensel tuzlarla desteklenmiş, ölçülü, harika bir rejim. İçme hiçbir tehlikeli koruyucu madde karıştırılmaksızın, tazeliği garanti edilmiştir. Doğal bir şekilde renklendirilmiş, doğal bir mamuldür. Bol, fakat dengeli bir öğün. Şişmanlık, hazımsızlık, iştah kesmek gibi yan etkileri olmaksızın besleyicidir. Dostunuza ideal armağan. Deneyiniz; dostunuzun gözlerinde, sadık sevgisinin bütün ifadesini göreceksiniz. Ona hazzı tattırın... Dostunuz size şükran borçlu olacaktır. 'Olağanüstü ekstra.' Dört ayaklı dostlarınızın mutluluk ve sevinci...

XX: Tamam işte!
AA: Ne tamamı?
XX: Tamam işte. Çok iyi olduğunu söylüyorlar ya...
AA: İyi. Köpekler için.
XX: Köpekler demiyor ki; dostlar diyor...
XX: 'Dört ayaklı dostlarımız,' köpekler demektir. Kediler de olabilir...
XX: Olanaksız!
AA: Neden 'olanaksız?'
XX: Ee... çünkü et bu... Köpeklere et verilir mi?
AA: Neden verilmezmiş?.. Köpekler hayvandır, üstelik de etoburlardan.
XX: Bir yerde yanılmış olmalılar...
AA: Hayır efendim. Bak, şurada, baş tarafında açık açık yazıyor: 'Evcil hayvanlar için gıda.' Nah, daha aşağısında da 'veteriner' lafı geçiyor. Hâlâ yatmadı mı aklın?
XX: Göster. (Kutuyu alır ve adamakıllı inceler. AA gözünü çıkarır, ropdöşambrının cebine koyar.) Hayır, inanmıyorum sana.
AA: Burada yabancı dil bilen kim? Sen mi, ben mi?
XX: Mahsus söylüyorsun bunu... beni kudurtmak için.
AA: Peki öyleyse, bak! Şu resmi görüyor musun? Doğan güneşin karşısında gülümseyen bir köpek. Âdeta mutluluk ve doyunluğun resmi.
XX: Ne olmuş, yani?
AA: Ne demek, ne olmuş? Bu köpek gülümsüyor, çünkü şu kıymadan bir kutu yemiş. Okuma yazma bilmeyen biri bile, bu resmin manasını anlar.
XX: Bir resim, resimdir! Çeşitleri var hem... Bizde, evimizde de bir resim vardı. Bir ormanın içindeki otlakta, geyik resmi. Güneş batarken. Geyik memnun. Öyleyse şimdi bu, onun ot yediği anlamına mı gelir?
AA: Belki.
XX: Hayır. Bir resim, tekbaşına bir anlama gelmez. Resmi oraya, güzel olsun, süs olsun diye korlar. (Konserve ku-

tusunu göstererek) Evet, bu çok fiyakalı bir yiyecek demektir. Resmî de süs olsun diye koymuşlar.
AA: Olsun. Bence sen bu konserveyi, sırf fiyatına kapılarak aldın. Dükkândaki konservelerin en ucuzu olduğu için aldın.
XX: Birinci sınıf...
AA: Köpekler için.
XX: Ekstra ekstra...
AA: Orası kuşkusuz. Köpekler hoşnut kalmış olmalı.
XX: Bana ne! Yiyecğim ben onu!
(Ara)
AA: Engel mi oluyorum sana?
XX: Yiyeyim mi?
AA: Neden yemeyesin! Bugüne dek sana bir zararı dokunmamışsa hele... (Ara) Ece, niye yemiyorsun?
(XX konserve kutusunu öfkeyle bir köşeye fırlatır. Kızmıştır. Ara)
XX: Çünkü ben bir köpek değilim.
AA: Değil misin?
AA: Değilim.
AA: Nasıl istersen.
(Ara. XX kutuyu almak üzere kalkar.)
XX: Bak... Sen bunun kediler için de olabileceğini söyledin, değil mi bana?
AA: Evet. 'Evcil dostlar,' kediler de olabilir.
XX: Emin misin?
AA: Eminim. Peki, ama bu ne işe yarar?
XX: A... kediler içinse, onu yiyebilirim. Ama köpekler içinse, olmaz. Yo, olmaz! Ben köpek maması yiyecek bir köpek miyim?
AA: Biraz önce bunun yanıtını verdin ya!
XX: Yoo! Ama söyle bana... sen söyle bana... ben bir köpek miyim? Ha? Bir köpek miyim ben?
AA: Hayır, değilsin. Hiçbir insan, köpek değildir. Ya da, ne olursa olsun öyle olmamalıdır.

XX: Gördün mü bak! Yani, kediler içinse bu, pekâlâ yiyebilirim onu. Kediler başka... Kediler köpek değil ki... Hadi söyle bana, belki yiyebilirim... ha?

AA: Yiyebilirsin.

XX: Emin misin yiyebileceğime?

AA: Yiyebilirsin, yiyebilirsin! *(Birden bağırmağa başlar)*
Eee, bok canına be! Ne tıkmırsan tığın! Benim umurumdaydı sanki!

XX: Şimdi yani, şeydebilir miyim? *(Kutuyu baltayla açmaya koyulur.)*

AA: Bırak şunu!

XX: Canım, yiyebilirsin dedin ya...

(AA karyolasının altındaki valizi çıkarır, anahtarıyla açar ve içinden bir kutu konserve çıkarır. Valizi, bu kez kilitlemeksiz yatağın altına iter. Konserve kutusunu masaya, XX'in önüne koyar.)

İnsanlar için mi?

AA: İnsanlar için.

XX: Öyleyse farklı bu.

(Kutuyu açmaya koyulur. Kapularının üstünden, yukarılara çıkanların sesleri duyulur. Erkek sesleri, kadın gıllışmeleri. AA, odayı yukarıdan aşağıya kesen büyük borulardan birine yaklaşıp kulağına dayar.)

AA: Birinci kata çıkıyorlar. *(Borudan uzaklaşır.)* İnsan bir merdiven altında oturmaya görsün... Burada her şey borular sayesinde duyuluyor. En ufak bir gürültü... en hafifi, en gizlisi bile... Lağım boruları, su boruları, kalorifer boruları, çöp boruları, havalandırma boruları... Her şeyi duyuyorum. Çıkışlarını, girişlerini, yatışlarını, kalkışlarını... yıkanmalarını ve sifonu çektiklerini duyuyorum. Havalandıklarını, rahatladıklarını, ürediklerini duyuyorum. Ama gene de, bugüne dek, öldüklerini duymadım.

XX: *(Bu arada kutuyu açmış ve yemeye koyulmuştur.)* Sağlıklı bu herifler anlaşılır.

AA: Bazan bana, onların karnında oturuyormuşuz gibi geli-

yor. Mikroplar gibi. Hayır, ama şu borulara bak, sana barsakları anımsatmıyorlar mı? Barsak denilmez mi bunlara?..

XX: Pöh! Boruya benzeyen borular bunlar.

AA: Bana bunlar barsak gibi geliyor. Bir canlının içindeki iki bakteri misali yaşıyoruz. Yabancı iki cisim... Parazitler... ya da daha kötüsü... Ya hastalık yapan iki mikrop-sak? Sağlıklı bir canlıda bulunan, ayrıştırıcı iki etken... Vibriyon, Koch basili, virüs, gonokok... Ben bir gonokok ha! Ben ki kendime oldum olası değerli bir hücre, son derece gelişmiş bir beyin hücresi gözüyle bakmışımdır... Orada, ülkemizde, vaktiyle... bir sinir hücresi... maddenin henüz eşiğinde, henüz maddeleşmemiş, ama şimdiden maddeden daha üstün olan küçük bir parça... ve şimdi bir gonokok!

XX: *(Kuşkulannış)* Benden mi söz etmek istedin?

AA: Üstüne üstlük, mahzenlere dayanmam ben! Nefret ederim mahzenlerden. Bütün yeraltılar gibi... yerin altında olan her şey sınırimi bozuyor. Ruhsal düzenimi bozuyor... Güneşe, havaya, açıklığa ihtiyacım var benim. Ben bir kafa adamıyım. Kafaların da, iyi işleyebilmeleri için, yükseklerde durmaları gerekir. Evrimin yüksek bir halkası olarak, mahzenler için yapılmış değilim. Ben hep üst katlarda oturmuş, açıklıklara bakmışımdır. Burada pencere bile yok.

XX: Daha iyi... pencere olursa hava akımı olur.

AA: Duvarlar, yalnızca duvarlar, hep duvarlar...

XX: Evet, ama hiç değilse sıcak oluyor, soğuk girmiyor.

AA: Mahzenlerin, bodrumların küf kokusu...

XX: Kimse ölmedi bundan... Oysa havadar yerlerde insan soğuk alabilir. Babam Allah rahmet eylesin, bir bodrumda yaşardı ve çok uzun yaşardı.

AA: Neden öldü peki?

XX: Dışarıda fazla kalmaktan. Eve sarhoş dönüyordu... yolda soğuktan ölmüş.

AA: Demek sen buraya dayanabilirsin?
XX: Neden dayanamayayım? Yuva gibi, tümüyle uygun bir yer. Burada sıcaktayız. Hem sonra, pahalı da değil.
AA: Bak bu doğru. Hele kirayı da ben ödüyorsam! A, dur, aklıma gelmişken... dün gene iki aylık kira ödedim. Kasım ve aralık aylarını. Oysa senin bana, hâlâ eylül, ekim borcun var. Böylece tam dört aylık oluyor.
XX: Meteliğim yok.
AA: Aylığımı daha yeni aldın.
XX: Ama param yok!
(Üst katta kapının çalındığı duyulur. Yeni gelenler sevinç çığlıklarıyla karşılanır. Kapı kapanır.)
AA: Paranı ne yapıyorsun, anlamıyorum. Su ülkede yabancı bir işçi ortalama olarak ne kazanıyorsa, en az o kadar para alıyor olmalısın. Üstelik iki kat fazla mesai yaptığın için de, bir buçuk kat fazla kazanıyorsun. Öyleyse, sömürülmüş olsan bile, gene de biraz paran bulunmalı. Hem sonra, sağlığına zararlı bir iş yaptığın için de, ayrıca bir prim alıyor olmalısın. Sonra bu paranın yarısını da ödemiş olsalar, gündeliğin ortalamanın üstündedir. O halde, bu kadar da fena sayılmaz durumun. Oysa, tasavvur bile edilemeyecek kadar berbat bir yerde oturuyorsun ve benimle birlikte oturduğun için de, zaten pek az olan kiranın yarısını ödüyorsun... Buna karşın, gene de paran yok, ha?..
XX: Ama buna karşın, senin var...
AA: Ne?
XX: Senin diyorum, senin daima paran var.
AA: (Bir aradan sonra, buz gibi) Şu anda ne söylediğinin farkında mısın?
XX: Ne yani! Doğru değil mi?
AA: Sonunda, benim sabrımın da tükenebileceğinden haberin var mı?
XX: Ne yani! Madem kirayı ödüyorsun, paran var demektir. Yalan mı?

AA: Artık sabrım taşıyor, farkında mısın?
XX: (Kaygılı) Ne zaman?
AA: Şimdi. (Pantolonunu giyer.)
XX: (Yerken, durur.) Giyiniyor musun?
(AA, ropdöşambrını çıkarıp, ceketini giyer.)
Nereye gidiyorsun?
AA: Taşımıyorum.
XX: (Rahatlamış) Haa, ilk kez değil bu... (Yatmış, tekrar yemeye koyulur.)
AA: (Aynanın önünde fularını bağlarken) Şimdiye kadar sana acıyordum, ama bu kez sınırı astın. Olağan bayağılığına, olağanüstü bir küstahlık da ekledin. Bu kadar fazla! Zaten düşünüp duruyordum... bu kadar zaman sana nasıl katlanabilmişim? Kaba davranışlarına, bencilliğine, pislğine nasıl dayanabilmişim! Uyurken bile sinirlendiriyorsun beni. Horlamaların uyumamı engelliyor, çıkardığın gazlar başımı ağrıtıyor. Acımuştum sana; ama şimdi, acımak bile beni durduramaz. Çünkü artık merhamet de duymuyorum. Tersine, seninle birlikte olaktan bıktım usandım. Evet, bardağı taşırdın, canıma yetirdin... anla nereye kadar! Gidiyorum.
XX: Anahtar paspasın altında.
AA: Ne dedin?
XX: Anahtar paspasın altında olacak. Ola ki geç dönersin filan...
AA: Seninle konuşmuyorum artık.
(Paltosunu giyer, XX'in yanında durur ve paltosunu ilikleterek ona doğru döner.)
Bir daha buraya döneceğimi mi sanıyorsun?
(XX yanıt vermez. Rahat rahat lokmalarını çiğner ve AA'ya dikkat bile etmez. AA hiçbir yanıt alamayınca omuz silker ve kapıya yönelir. Tokmağı tutar.)
XX: Ayakkabılarım...
AA: Ne?
XX: Ayakkabı giymeyi unuttun. Sokağa çorapla mı çıkacak-

sın?

AA: Senin öğütlerine ihtiyacım yok. (Odanın ortasına gelir, ayakkabılarını giyer ve tekrar kapıya gider, tokmağı tutar. -Bir ara)

Darılma, ama tekrar geleceğimi nereden çıkardın?

XX: Valizden.

AA: Nasıl?

XX: Valizini bıraktın.

AA: Ne olmuş?

XX: Ortada. Gerçekten taşınacak olsaydın, eşyalarını toplardın.

AA: Zekâna hayran oluyorum, ama yanılıyorsun. Yanıma hiçbir şey almıyorum.

XX: Tamam işte; bu da taşınmayacaksın demektir.

AA: Ya! Taşınıyorum işte! Ama bir şey almıyorum. Gidiyorum. Yeminle. Ama hiçbir şey almadan yanıma. Gitsem de her şeyi bırakıyorum. Buradan ayrılısam da, bir şey almıyorum. Gidiyorum buradan. Hiçbir şey götürmeksizin gidiyorum. Nasıl, şimdi anlaşıldı mı?

XX: Ya çamaşırların... çarşaflar, elbiseler?..

AA: ...Kitaplar, nollar, fotoğraflar... senin olsun hepsi.

XX: Bırakıyor musun onları?

AA: Pekâlâ bilirsin ki, eşyaymış, elbiseymiş, ıvır zıvırmış, benim gözümde hiç önemi yoktur. Onlardan vazgeçebilirim. Ben tüketim sonrası bir topluma aitim. Oysa sen, hâlâ yontma taş ve incik boncuk ticareti dönemindesin. Kağıtlarıma gelince... Ooof... onları da boş ver!

XX: Onları da mı bırakıyorsun? Her şeyi mi bırakıyorsun?

AA: Eee... belki her şeyi değil... Aslını istersen, anı olarak, önemsiz bir şey alacağım. Hayır, hepsini değil: Bir tek şey... değersiz, küçücük bir şey... (Düşünür gibi yapar.)

Ne alsam... ne alsam... Dur, buldum!

(Sağ karyolaya yaklaşır ve XX'in maskotu, peliş köpek Pluto'yu alır.)

XX: Hayır! (Üstüne atılır.)

Bir değirmeni mi alırsın???

AA: Ama neden? Bu masum oyuncak, birlikte geçirdiğimiz zamanları hatırlatacak bana. Sana olan hasretimi giderecek...

XX: Ver onu!

AA: Ne insafsızsın. Ben sana sahip olduğum her şeyi bırakıyorum; karşılığında, yalnızca anı olarak, bu siktiriboktan şeyi istiyorum... ve sen...

XX: Ver onu bana!

AA: Hadi gidelim buradan benim küçük köpeğim. Bu efendi çok kötü. Bu efendi çok aşağılık. Bizi sevmiyor bu efendi...

XX: Onu bana verecek misin? Evet mi, hayır mı?

AA: Hadi kuçukuçucuk, efendiyi burada bırakalım. Buradan uzaklara gidelim, buradan uzaklara...

XX: (XX bez köpeği onun elinden çekip almaya çalışır, ama AA ondan kurtulup masanın öbür yanına kaçmayı başlar.)

Hav hav hav!.. Efendi nasıl köpürdü, gör! Hav hav hav!.. (Bir köpek gibi havlar; kovalamaca sürer.)

Yakalatma kendini! Kaç!

(XX masanın solunda, AA ise sağında bulunduğu sırada, XX masanın üstünden atlar ve AA'yi gırtlığından yakalar. Ama yalnızca fular kalır elinde. AA yana doğru sıçrar, ayağı iskemleye takılır ve iskemleyle birlikte düşer. XX üstüne atılır, AA bir eliyle Pluto'yü tutmaktadır. XX onu yakalamaya çalışır. AA oyuncak köpeği öbür eline geçirir ve XX'in arkasında bir yere fırlatır. İkisi de kalker ve tıpkı topun peşinden koşan rugby oyuncularını gibi köpeğe atılırlar. Köpeğin üstünde, birbirlerine şiddetle çarparlar. Bu sırada, açık bırakılmış musluktan su akmaya başlar.)

Su geldi!

(AA, oyuncak köpeği açgözlülükle göğsüne yapıştırmış olan XX'i bırakır, musluğa gider ve kapatır.)

Çok şükür! Şimdi kendimize güzel bir çay yapabiliriz.

(Masanın üstünden çaydanlığı alır. Mutfuktan su doldurur ve paravananın ardında kaybolur. Gözleriyle onu izleyen XX, korkulu bir tavırla köpek Pluto'yu hâlâ göğsünde sıkılmaktadır. AA paravananın ardından çıkar.)

Ne yapıyorsun hâlâ... Dua mı ediyorsun ne?..

(Paltosunu çıkarıp çiviye asar)

Hadi yeter... Kalk artık...

XX: Kalkıyor musun?

AA: Sırf çayın hatırı için... İyi bir çay insanın kendi evinde içilmezse, nerede içilir? Ah, ev, ev!

(XX kalkar, bez köpeği yastığının altına saklar. Yani, sağdaki karyolanın üstündeki yastığın altına... Sonra yatağa oturur. AA fularını yerden alır ve soldaki iskemlenin arkasına koyar. Sonra da devrilmiş olan sağdaki iskemleyi kaldırır.)

XX: Param olur olmaz borcumu ödeyeceğim.

AA: A! Bu odanın kirasından mı söz ediyorsun?

XX: Yeminle sana!

AA: Bir ayrıntı bu. Konuşmaya bile değmez.

XX: Gelecek ay...

AA: Acelesi yok.

XX: İyi. Öyleyse gelecek haftaya...

AA: Yok canım, rica ederim, düşünme.

XX: Ya da öbür gün.

AA: A!

XX: Öbür gün iyi mi senin için? Ya da yarın?.. Hah! Yarın ister misin?

AA: Yok canım, için rahat etsin. Son derece önemsiz bu. Dostlar arasında böyle şeyler...

XX: Şimdi desen, ödeyemem. Nah sana, yeminle...

AA: Ooohhh! Evim, güzel evim...

(Ceketini çıkarmaya hazırlanır. XX ona doğru atılır ve çitkarmasına yardım eder.)

Doğrusu, sahiden, çok iyisin.

XX: Asayım mı?

karakter değişiminin her biri...

AA: İstemez, zahmet etme. İskemlede kalabilir.

(Soldaki iskemleye yayılarak oturur. XX ceketini onun arkasına geçirir.)

Bak, bir iyilik etmek istersen bana... Şu ışık gözlerimi yoruyor. Uzun süredir yoruyor da... seni pek rahatsız etmediği için cesaret bulamıyordum söylemeye. Doğrusunu istersen, bu çıplak ampul feci bir şey. Acaba, şöyle abajur gibi bir şey yapamaz mısın? Kâğıttan ya da başka bir şeyden... Ellerim, oldum bittim böyle şeylere beceriksizdir...

XX: Yaparım ben sana!

AA: Güzel, gerçekten bir tanesin. Bak, orada, yatağımın yanında resimli dergiler var. Alabilirsin. Gazete kâğıdı istersen o başka...

(XX, soldaki karyolanın yanında duran resimli dergilerden birini alır.)

XX: Makas ister.

AA: Rafta var.

(XX, lavabonun üstündeki raftan makası alır. Masanın üstüne çıkar. Dergiyi açar ve ampulün üstüne sarmaya çalışır. AA, eliyle gözlerini siper ederek ona bakar.)

Rahatsız ediyor mu?

XX: Ne?

AA: Şunu anlamak istiyordum... Kör olacağım, gibilerden kötü bir duyguya kapılmaksızın ampule bakabiliyor musun?

XX: Ampule mi?

AA: Bu ışık... gözlerini karartmıyor mu?

XX: Yoo...

AA: Gözlerini sulandırmıyor mu?

XX: Yoo...

AA: Kamaştırmıyor mu?..

XX: Hayır canım!

AA: Gözkapakların yanmıyor mu? Gözlerinin önünde, kıprıdayan küçük siyah benekler görmüyor musun?

(Bir ara)

XX: Hayır.

AA: (AA masaya çıkar, bir göz doktora gibi XX'in gözkapaklarını kaldırır.)

Öteki gözün. (Öteki gözüne bakar.) Hayret! (AA masadan iner. XX çalışmaktadır. AA dolaşır.)

Ya da hayır, bunda şaşılacak bir şey yok. Örnekler arasında önemli ayrımlar bulunabileceğini biliyorum. Aşırı duyarlıkta olduğu kadar, duyguların tümüyle kütleleşmesinde de... Refleks hızında da aynen böyle... Sinir sisteminin en uç noktasından beynin merkezine kadar... Her şey kişiye göre değişiyor. (Birden durur.) Sen hiç sorguya çekildin mi?

XX: Nasıl?

AA: (Kuru bir sesle ve ansızın) Polis tarafından.

XX: Bir şey yapmadım ki ben!

AA: Bir şey yapıp yapmadığımı sormuyorum. Hiç sorguya çekildin mi, diye soruyorum sana. Seni sorguya çekip çekemediklerini...

XX: Hayır.

AA: (Normal bir tonla) Yazık, mükemmel bir sanık olurdun. Polis bakımından değil tabii... Senin duygusuzluğun, başkalarının dayanamadığı birçok şeye dayanmana yarardı. Yazık, cidden yazık. Harika bir siyasal tutuklu olurdun sen.

XX: Ben... siyasal...

AA: Biliyorum, biliyorum, siyasetle uğraşmıyorsun. Bana söylemek istediğin buydu, değil mi? Ama gene de, insan düş kurabilir.

(XX, resimli dergideki bir reklamla ilgilenir. Parmağını tükürükler, sayfayı çevirir, bakar.)

Ne görmüş bu! Senden bir itiraf koparmak öyle kolay olmaz. Yani, söyleyecek bir şeyin varsa elbette... Şu işe bak; böyle bir yetenek hiç kullanılmamış. Eee, hayat bu... Bir şey söylememesi gerekenler konuşuyor, konuş-

mamayı becerenlerin ise, zaten söyleyecek birşeyleri yok...

XX: Bunu kesebilir miyim?

AA: Neyi?

XX: Şu renkli şeyi.

AA: Beni dinleliyordun galiba...

XX: (Renkli bir reklamı göstererek) Şunu kesebilseydim, yalnız şunu...

AA: Ah Tanrım! Atalarımın Tanrısı... senin atalarımın da... Arasına da olsa, hâlâ sorup dururum kendi kendime: Atalarımızın Tanrısı gerçekten aynı Tanrı mıydı, diye...

XX: Kesebilir miyim bunu?

(Masadan iner ve seyirciye dönük olarak sağ iskemleye oturur. Reklam resmini keser. Yukarıdan müzik sesi duyulur.)

AA: (Başını ellerinin arasına alarak kulaklarını tıkır.) Bir bu eksikti! (Saatine bakar.) Saat dört... olamaz! (Saatini kulağına götürür.) Eee, tabii, durmuş... Baksana, saat kaç olmuştur, dersin?

XX: Dokuz falan ..

AA: Bu demektir ki, daha yeni başlıyorlar. En az sekiz saat şenlik yapacaklar. ŞENLİKLERİ...

XX: Birazdan keserler belki.

AA: Yooo, bu gece kesmezler. Sabaha kadar eğlenecekler. Bu gece, yılbaşı gecesi.

(XX dergiyi kesersen duralar. Başını kaldırır, gözleri bir noktaya çakılır, hareketsiz kalır. Paravananın ardından bir ışık sesi duyulur.)

A, su kaynadı.

(AA paravananın ardına gider ve çaydanlıkla gelir. Yerine oturur, plastik kupaya sıcak su boşaltır ve çay poşetini içine daldırır. XX'in elleri yana düşer; bir elinde makas, ötekinde dergi vardır. Yukarıdan gelen müzik hafifler. AA çay poşetini çıkarır, çayına şeker koyup karıştırır. XX makası ve dergiyi elinden bırakır. Yavaşça doğrulur ve bir

otomat gibi yatağına yönelir. Kendini sırtüstü yatağına bırakır ve gözlerini tavana diker. AA çayını karıştırmayı keser ve XX'i dikkatle izlemeye koyulur.)

Ne oluyorsun? Bir şeyin mi var?

(Çayını karıştırır... durur.)

Hasta mısın?

(XX istifini bozamaz. AA kalkar ve ona yaklaşır.)

Hey! Yanıt ver!

(Kolundan tutup sarsar. XX sırtını AA'ya çevirerek duvara doğru döner. AA ne yapacağını şaşırılmış, yerden makası ve dergiyi alır. XX'e döner, sokulur.)

Eee... bitirmemişsin... Al... al, kes... istediğin kadar kes... engel olmuyorum sana... Hadi, istediğini kes, buzdolaplarını, elektrik süpürgelerini, bisikletleri, motosikletleri, motorlu bisikletleri, otomobilleri, cep radyolarını ve tüm öteki reklamları... telefonları, videoları, televizyonları, ondan sonra gelenleri de... Aptalca bir şey, ama gene de seni engellemek istemiyorum. Hadi kes, hoşuna gidiyorsa eğer... Bak, apaçık söylüyorum, istediğini yapabilirsin, izin veriyorum. Duyuyor musun? Nen var? Kızdın mı, ne oldu? (Yastığa oturur.) İstersen ben keseyim sana... Söyle, ister misin, keseyim mi onları? (Dergideki renkli reklam sayfasını iyice keser, çıkarır, sonra makası yere koyar.) Eeee? İşte oldu. Bak, ne güzel! Ha? (Reklam resmini uzatır ve ona yüzünü buruşturarak bakar.) Eee, bak dedik... (Kızgın) Baksana be! Bak hiç değilse! Babamın hayrına mı kestim bunu?

(Kestiği resmi avucunun içinde top yapıp bir köşeye fırlatır. Bir an, kıpırdamadan, öyle kalır. Borular aracılığıyla, bir çocuk korosunun söylediği 'Die stille Nacht heilige Nacht' duyulur. XX birden kafasını yastığın altına saklar.)

Ha ha... demek buydu.

(AA kalkar, birşeyler düşünerek çevresine bakınır. Sonra bir karar verir; masada ne varsa, üstünü kaplayan gazete

kâğıtları da dahil, tümüyle toplar, kaldırır, duvarın yanına, yere koyar. Çay kupasını musluğa döker. Yatağına doğru gider. Yastığının kılıfını çıkarır, döner ve örtü gibi onu masanın üstüne yayar. Valizinden bir konyak şişesi çıkarıp masaya koyar. Şişenin yanına da, o an'a kadar yastığının altında sakladığı sigara paketini bırakır. Bardakları muslukta yıkar ve getirip şişenin yanına koyar. Ceketini giyer. Bu sırada müzik yavaş yavaş sona ermiştir.)

Hazır! Hey, uyan! Her şey hazır.

XX: (Kafasını yastığın altından çıkarır.) Ne var?

AA: (Görkemli) Yılbaşı!

(XX başını yastığın altına sokmaya hazırlanırken, AA yastığı çekip alır.)

XX: Beni rahat bırak.

AA: Olmaz. Tekbaşına içemem.

XX: (Savunarak) Çay istemiyorum.

AA: Çaydan söz eden kim be! Böyle bir gece için daha iyi bir şeyim var.

XX: (Şişeyi görür ve yatağın içinde doğrulur.) Nereden buldun bunu?

AA: Önemi yok. Bendensin. Ceketini giy.

XX: Niye?

AA: Çünkü bu gece bayram. Bayram! O küçük kafan almaz mı bunu? Bayram, düğün, dernek, eğlence, âdet, gelenek, görenek... Giden yıla veda... Yeni yıla hoş geldin... Yeni bir çağ, yeni bir yaşam, her şey yeni... Hallecluya! Böyle zarif bir törene gömlekle gidecek değilsin herhalde... Hadi hooop... kalk, kıpırda, oyna, neşelen!
(XX'i kaldırmaya çalışır. Sağ iskemledeki ceketini alır ve XX'e uzatır.)

Kravatını bağla! İliklen, saçını tara... yeni yılın seni böyle görmesini istemezsin herhalde?..

XX: Senin de kravatın yok!

AA: Benim mi? A, sahi...

XX: Gördün mü bak!

AA: Evet, ama ben başka... hiç kravat takmam ki ben. Racomu uymaz.

(XX ceketini çıkarır, AA'ya uzatır ve karyolasına yönelir.)
Dur!

(XX tekrar yatağa uzanır.)

...gerçekten zorunlu mu? Gerçekten?

XX: Bayram, bayram demektir...

(AA karyolasına gider, geçerken XX'in ceketini sağdaki iskemleye asar. Yatağın altından valizini alıp açar ve bir kravat çıkarır. Aynanın önünde boynuna bağlar. XX'e bakar, sonra sağ iskemleye oturur. Cebinden bir nendil çıkarır ve ayakkabılarını parlatır. Kravatını bağlamış olarak XX'e dönerken...)

AA: Oldu mu şimdi?

XX: (Uzun uzun bakar.) Son olarak ne vakit tıraş olmuşsun?

AA: Unuttum.

XX: Evet, belli. Tıraş olabilirdin pekâlâ.

AA: A, yoo! Şimdi de tıraş olmamı isteme allasen!

XX: Ben olduğuma göre, sen de olabilirsiniz. Efendim?

AA: Bu kadarı da boş inanç yani. Şimdi artık kimse tıraş olmuyor.

XX: Ben oldum ama.

AA: Taşra âdetleri bunlar. Bugün kimse tıraş olmak zorunda değil.

XX: Her gün olmasa da, bayram günleri gerekir.

AA: Peki tamam, tıraş olacağım. Ama bir şartla.

XX: Neymiş?

AA: Sen de çoraplarını değiştireceksin.

XX: (Hayretle, delik deşik çoraplarının içindeki ayaklarına bakar.)

Neden, daha o kadar eskimedi ki...

AA: Ya hep ya hiç!

XX: Pabuçlarımı giyersen bir şey görünmez.

AA: Ültimatom verdim!

XX: Peki peki...

(Sıkıştırılmış mukavvadan yapılmış bir valizi karyolasının altından çıkarır ve içinden bir çift çorap alır. Eski çoraplarını çıkarır ve valize kor. Yeni giydiği çoraplar da, en az öbürleri kadar eski ve yırtuktur. İskemlesine döner ve pabuçlarını giyer. Bu sırada, AA ceketini çıkarmış, soldaki iskemleye asmıştır. Aynanın önünde durur ve tıraş olmaya başlar. XX ise AA'nun tıraşını bitirmesini beklerken, kıpırdamadan oturarak onu seyrederek. Göğüs geçirir.)

Yaşasın ilkbahar!

AA: O da nereden çıktı şimdi?

XX: Çünkü duyduğuma göre, baharda donsuz gezenler varmış.

AA: Hoppala, gene mi başlıyorsun?

XX: Doğru, yemin. Sana... Şimdi hendek açma işinde çalışıyoruz. Boru döşenecek.

AA: Eee, ne ilgisi var, anlamadım...

XX: Anlasana... yukarıdan bir karı geçince, aşağıdan her şeyi gözüküyor.

AA: Ay, demek ameler böyle eğleniyor...

XX: Bugünlerde kibar bir mahallede çukur açıyoruz. Dış mahallelerde hendek açarken o kadar kıyak değil. Hem az insan var, hem de karılar ya çok tapon, ya da çok içi geçmiş. Oysa bu kibar mahallede, bazan kürk mantolu o biçim karılar oluyor. Hep bir gözcü koyuyoruz oraya. Yaklaşan bir karı gördü mü, bize işaret çakıyor. En kıyağı da, büyük mağazanın çamaşır bölümü önünde kazma sallamak. Ya da bir kadın berberinin yanında. Bir keresinde hatırlıyorum, çok fiyakalı bir lokantanın önünde kablo düşüyorduk... tam uygun derinlikte, bir buçuk metre... Yukarıda, hendeğin üstünde küçücük bir geçit vardı. Aman yarabbi! Geberecektim az kalsın. Çok kıyak bir yerdi.

Ama şimdiki yer de fena sayılmaz. Bir gün gelsene sen de...

AA: Sağ ol. Benim başka olanaklarım var.

XX: En kötüsü de, kışlanın yanında çalıştığımız zamandı. İki hafta boyunca askerden başka bir şey göremezsin.
AA: Ya senin karın... berbere gider mi?
XX: Yok canım, daha neler!
AA: Lokantaya?
XX: Ne diyorsun be... bizim memlekette yemek evde pişirilir.
AA: Alışverişe de mi çıkmıyor?
XX: Çıkar. (Bir ara) Ama bizim memlekette, ne lağım ne de su borusu vardır.
AA: Ama bir kışla var.
XX: Evet. Nereden biliyorsun?
AA: Tahmini güç değil ki. Bizim ülkede, her yerde kışla vardır. Evet, öyleyse kışlanın yöresinden geçiyordur.
XX: Kim?
AA: Karın.
(Bir ara)
XX: Ne demek istiyorsun yani?..
AA: Hiç. Bitti zaten söyleyeceklerim. (Yüzünü yıkar ve peşkirle kurular.) Sofraya!
(XX kalkar. AA masanın solunda, XX sağında karşılıklı durup ceketlerini giyerler. Aynı anda, birlikte otururlar.
AA şişeyi açar ve kadehleri doldurur.)
XX: Evli miydin sen?
AA: İki kez hem de.
XX: Nasıl oluyor bu?
AA: Boşandım. Hadi, şerefine.
XX: Çocuklar?..
AA: Hangi çocuklar? Haa, çocuklar... hayır, çocuğum yok.
XX: Vay anasını! Neden evlendin öyleyse?
AA: Ne demek, neden? Sevgiden... Ruhlarımız birleşsin diye... Şimdi anladın mı, neden... Neyse, hadi iç... iç!
XX: Sağlığına!
(İçerler. AA bir sigara alır ve paketini XX'e uzatır. O da bir sigara alır. AA ceplerinde kibrit arar. XX sağ cebin-

den bir kibrit kutusu çıkarır. AA'nın sigarasını, sonra da kendininkini yakar ve kutuyu gene cebine koyar. İkisi de sigaralarından birer nefes çekerler. - Bir ara.)
Baksana, neden kaçtın sen?

AA: (Dalgınlığından uyandırılmış gibi) Ne?

XX: Memleketten niye kaçtın? Orada durumun iyi değil miydi ki? İki karın, başkentte bir evin vardı... Kıyak para kazanıyor, tanınmış kodaman kişilerle düşüp kalkıyordun... Ya burada... ne var?

AA: İnsan bir şeye doğru kaçmaz... bir şeyden kaçar.

XX: Doğru. Ama orada, buradan daha iyiydin.

AA: Bir gün, bir parkta geziniyordum. Çocuklar oynuyordu. Birdenbire, onlardan biraz daha büyük bir çocuğun, iri bir leylâk ağacının ardına gizlendiğini gördüm. Yerden çakıtaşı alıp çocuklara fırlatıyor, sonra gene ağacın ardına gizleniyordu. Matrak geçer gibi bir hali vardı. Son derece memnun, pek sevinçliydi. Gürbüz, güçlü, yapılı... Bir taş atıyor, saklanıyor... atıyor, saklanıyor, atıyor, saklanıyordu...

XX: Kaç yaşındaydı?

AA: Olsa olsa on on iki yaşlarında...

XX: (İçli sızlamış) Benimki kadar.

AA: Beş yıl önce oluyor bu.

XX: Benim büyük, şimdi on dört yaşında.

AA: Evet, o senin çocuğun olabilirdi.

(Bir ara)

XX: E, sonra?

AA: Hiç, bu kadar.

XX: Hadi hadi... çıkar baklayı ağzından. Gerçeği söyle bana.

AA: Gerçek bu.

XX: Herhalde, piçkurusunun teki bir parkta taş attığı için yabancı ülkeye kaçtığını söyleyecek değilsin. Üstelik de sana atmıyordu. Bak, benimle bir kardeş gibi konuşabilirsin.

AA: Peki öyleyse, diyelim... diyelim ki benim hep diksiyon sorunlarım olmuştur. Örneğin: 'Basbuğ' kelimesi... Çok güç benim için... bu kelimeyi oldum bittim düzgün söyleyememişimdir.

XX: Sen mi? Ama okumuş etmiş adamsın...

AA: Peki, belki de bu, iyi söyleyememe işinden çok, vurgulama, tonlama işiydi. Uygun, istenilen tonlama... Sözgelimi, marşları da doğru dürüst söyleyemem...

XX: (Alçak sesle, sır verircesine) Yoksa sen siyasilere mi...

AA: Öyle de denebilir.

(XX sofradan kalkar.)

Ne yani; bundan kuşkulananmış mıydın sanki?

(XX kapıya doğru gider ve sırtı AA'ya dönük olarak durur.)

XX: İnsan şimdi mi söyler?

AA: Başından beri bunun ortada olduğunu sanmıştım.

(XX tekrar masaya döner.)

XX: Kara listede misin?

AA: Belki. Olabilir.

(XX kararsız, ayakta kalır.)

Neden ayakta duruyorsun?

XX: (Oturarak) Ne aptalmışım! (Yumruğunu kafasına vurur.)

Baştan beri ben de bu işte bir bokluk var, diyordum.

Bir şey yapmıyor. Bir işte çalışmaya gönül yok. Bütün

vaktini yatağa uzanıp okumakla geçiriyor. İyi bakılmış

minicik eller... Bir aydın!

AA: Bir şey yapmadığını nereden biliyorsun? Yoksa, çalışmanın yalnızca yol kazmak olduğunu mu sanıyorsun?

XX: Öyleyse, şu yatağın üstünde ne yapıyorsun?

AA: Düşünüyorum.

XX: (Sinirli ve güvensiz) Neyi?

AA: Seni... mesela. Kendi kendime, acaba ajanlık yapabilir mi, diye soruyorum.

XX: Nelik... nelik?

AA: Yani, beni ele verir misin?.. Şimdi değil tabii, burada değil: Ama orada, ülkemizde...

XX: Orada tanışmıyorduk ki...

AA: Yani, insan yalnızca tanıdığı kişileri ya da dostlarını mı ele verebilir sanıyorsun? Yoo, dinle; diyelim ki sen hapisanedesin ve ben de gelip sana kaçmayı öneriyorum. Ya da daha iyisi, sana hapisaneden kaçma planı veriyorum. Bu durumda ne yaparsın? Gardiyanları çağırır, beni onlara teslim eder misin?

XX: Hangi hapisane bu?

AA: Pek de fena koşullarda olmadığın bir hapisane olsun. Hatta belki de, özgürken olduğundan daha iyi yiyip içtiğin, hiç üşümediğin bir yer...

XX: Hiç duymadım böyle bir hapisane.

AA: Ama bu hapisanede bir şey, tek bir şey yasak; H harfiyle başlayan bütün kelimeleri kullanmak yasaklanmış. Yani H harfiyle başlayan kelimeler yok. Konuşma dilinde olduğu gib., yazı dilinde de...

XX: Neden?

AA: 'Hapisane' kelimesi söylenmesin, yazılmasın diye. Ancak benzetmelere, eşanlamlı kelimelere başvurabilirsin: Ama 'hapisane' kelimesi yasak... düşünülmesi bile yasak...

XX: Böyle hapisane olmaz.

AA: Şimdi sana önerseydim...

XX: (Bir fırlayışta kalkarak) Ne istiyorsun benden allasen!

AA: Bir şey istediğim yok canım. Yalnızca, sana böyle bir şey önermiş olsaydım, ne olur biterdi, onu düşünüyorum.

XX: Benim bir karım var... ve de çocuklarım...

AA: Ya benim? Benim... benim... Sahi neyim var benim? Diyelim, benim kelimelerim... o sevgili, pek sevgili kelimelerim... alfabenin her harfiyle başlayan kelimelerim var... Hayır, ben bir şey önermiyorum. Olsa olsa kendime önerebilirim. Hatta bunu bile yapamam. Ne sanıyor-

sun sen beni, bir kahraman mı?

XX: İnsan hayatta neler görüyor.

AA: İltifatına teşekkür ederim, ama şunu da aklına koy ki, ben bir kahraman değilim. Otur ve benimle bir kadeh iç. Bundan yana bir korkun olmasın.

(XX oturur, AA içki koyar.)

Hadi bakalım; deyim yerindeyse, kafası salim olanların sağduyusunun sağlığına! Sağlıktan daha büyük bir devlet yoktur. Prozit! Skol! Şerefe! Çin çin! Ve korkma, ben yalnızca siktirici herifin biriyim! Basit bir alçak. Hatta belki de olağan, sade, insanca... bir deyyus. Hadi iç. Burada biz bizyiz.

(XX kadehini bırakır.)

Niye içmiyorsun?

(XX susar.)

Anlıyorum. Şimdi de benim bir kışkırtıcı olduğumu düşünüyorsun.

XX: Eee... hayır.

AA: İtiraf et. Sana alçağın biri olduğumu söyledim. Sen de hemen, eğer bu böyleyse, mutlaka kışkırtıcı ajandır diye düşündün. Değil mi?

(XX susar, AA kadehini kaldırır.)

İçiyor muyuz?

(XX istifini bozamaz.)

Hey, dikkat! Kafanı çalıştır! Hükümetinin sadık bir hizmetkârı eğer seni iğrendiriyorsa... bu, senin de rejime bağlılığın hakkında, üzerinde durulacak bir kuşku uyarıyor demektir. Kötü bir şey bu. Çok kötü bir şey azizim. Ya gerçekten kışkırtıcı ajan olsaydım ben!

XX: Böyle bir şey demedim hiç.

AA: Ama düşündün bunu. Öyleyse, neden yüksek sesle söylememeli? Ne kötülük var bunda? Sadık bir vatandaş, iş başında olan bir görevliyle, hatta o görev gizli de olsa, oturup içemez mi?

(XX susar. Bir ara)

Hu... seni anlamaya başlıyorum. Haklısın belki de. Gerçekten görevim gizliyse, senin sadık bir vatandaş olarak, görevimden haberli olduğumu söylemen gerekir. Gayet tabii, sadık bir vatandaş, daha çok hiçbir şeyden kuşku lanmamış gibi yapmalı. Aferin! Kimbilir, belki de görevimi biraz kolaylaştırman, hatta hükümete de biraz saldırman gerekmez miydi? Kışkırtıcı laflar mı, diyorsun? Rejime karşı saldırı mı? Hı? Benimle birlikte bir sıkıntı olmamalı. Bir kışkırtıcının karşısında sadık bir vatandaş, salt bağlılığını kanıtlamak üzere öyle pek fazla sadık olmamalıdır.

XX: Anlamıyorum.

AA: Önemi yok. Senin sağduyuna başvuruyorum. Rejimin yanında olduğumu iyice kanıtlamak üzere, benimle bir kadeh iç. Unutma ki, kimin için olursa olsun, doğrudan bir rapor hazırlayabilirim. Tabii, ben bir kışkırtıcıyım...

XX: Seninle içmek istemiyorum.

AA: Dikkat! Ben devleti... hükümeti... rejimi, iktidarı temsil ediyorum.

XX: Onun için değil...

AA: Niçin öyleyse?

XX: Bir alçak olduğumu söyledin ya...

AA: Doğru. Ne olmuş yani?

XX: O kadar işte, bu yüzden...

AA: A... demek bir alçakla birlikte içmek istemiyorsun.

XX: O, yok canım. Ben, bir alçakla oturup pekâlâ içebilirim. Sorun o değil. Yalnız sen, 'burada biz bizyiz' dedin. Bu demektir ki, ben de bir alçağım.

AA: Ne yani, alçak değil misin?

XX: Hayır.

AA: Öyleyse, kendini benim kadar yetkin hissediyorsun.

XX: Yok be, öyle değil. Yalnız, ne diye bir alçak olacağımı şım ben, ha? Bana böyle demen için ne yaptım ben, ha? Neden bana alçak diyorsun, söylesene, neden? (AA

susar.) Burada biz bizeymişiz, yok daha neler... Başka?
(AA susar.) Bilmiyorsan, çeneni kaparsın. Küfredilmez.
Durup dururken edilmez küfür. İnsanlara küfretmemeli.

(Bir ara)

AA: Peki. Diyelim, ki biraz abarttım.

XX: O zaman başka. Yani o zaman, biz bize değiliz demektir.

AA: Evet, pek değil.

XX: (Sevinçli) Öyleyse değişti. Bir kadeh parlatabiliriz.

AA: Ben de bir sakınca göremiyorum.

XX: (Rahatlamış) İçelim öyleyse.

AA: Barıştık.

XX: Tamam.

(Kadeh tokuşturup içerler.)

AA: Biliyor musun, konuştuk ettik, ama gene de garip... Düşünüyorum da, neden ikimizden yalnızca ben kışkırtıcı olayım.

XX: A, yeter.

AA: Hayır, yani neden yalnızca ben kuşkulu olayım da sen olmayasın? Senin kışkırtıcı olduğundan kuşkulanmak, hiç aklıma gelmedi benim.

XX: Kes dedik, anladın mı!

AA: Peki, bu konuyu derinleştirecek değilim.

XX: Geceyarısına ne kadar var?

AA: Bilmiyorum. Saatim çalışmıyor.

XX: Birine sorsak...

AA: Yukarıda şampanya içiyorlardır. Nasılsa, geceyarısı olunca mantarların patladığını duyarız. Kaygılanacak bir şey yok.

XX: Eveet... Memlekette de beni beklerler... evde. Her olduğu gibi, çoluk çocuk bekler. Geleceğimi umarlar. Ve işte, bir kez daha ben orada değilim. Vay vay vay... Ne hayat be...

AA: Madem öyle, ne diye onlara gitmedin? Sen gidebilirsin.

Siyasi suçlu değilsin ki... Tatilde evine gidebilirdin...

XX: Tatilde mi? Benim hiç tatilim olmadı ki...

AA: Ama izin isteyebilirdin.

XX: Allah korusun! Burada tatil yapmak için mi bulunuyorum? Ben buraya para kazanmaya geldim. Memlekete dönünce tatil yapacağım. Bütün hafta kırlarda, bir örtünün üstüne uzanacağım ve uyuyacağım. Parmağımı bile kıpırdatmak yok. Arasıra, tek gözümü öyle aralayıp gökyüzü yerinde mi değil mi, diye baktıktan sonra, tekrar uyuyacağım. Yalnızca yemek getiren bir velet olacak. Ve sonra da...

AA: Sonra da?

XX: Sonra da kalkıp giyineceğim. Şöyle, adamakıllı şık. Buradan götürüleceğim yabancı giysilerle...

AA: Neden?

XX: Ne demek, neden? Çünkü doğum günümü kutlayacağım.

AA: Doğum günün mü?

XX: Elbette. Tam mayısa rastlıyor. Bütün köy halkı çağrılacak. Yok... hepsi demeyelim. Sevmediğim bir sürü insan var. Onlar çağrılmayacak, hasetlerinden çatlasınlar diye. Bir koyun, bir dana ya da sığır kesilecek. İçki alınacak. Çağrılan herkes için... Gerisi için de. Gani olsun... Yararlansınlar, yesinler, içsinler, eğlensinler; benim yabancı ülkeden döndüğümü iyice anlasınlar. Hem sonra, gelirken ne getirmişsem kapının önüne konulacak, herkes görebilsin diye... ama el sürmek yok. Hayır, yalnızca bakılacak. Bacanağıma gözcü durmasını söyleyeceğim. Yoo, o da sağlam değil! Bacanağıma da fazla güvenilmez...

AA: Oraya bir köpek koyabilirsin.

XX: Köpek mi?

AA: Evet. Azılı bir köpek bağlarsın. Kimseyi yaklaştırmayan... Bir köpeğin, herhangi bir şey çalma tehlikesi yoktur.

XX: İyi bir fikir! Ondan sonra da, üç gün düşün dernek yapılacak.

AA: Bundan kuşum yok.

XX: Eğlenceler bittikten sonra da, biliyorsun ne yapacağız...

AA: Çağrılanların bulaşıklarını yıkayacaksın!

XX: Çağrılanlar yerin dibine batsın. Gitti onlar canım. Zaten bulaşığı kaynanam yıkar. Hayır, bir ev yapımına başlayacağım.

AA: Hadi canım!

XX: Evet, güzel bir ev. Taştan, iki katlı, kaloriferli hem de...

AA: Dalga mı geçiyorsun!

XX: Köyün en güzel evi. Paramla...

AA: Çok vaktini alacak mı?

XX: Ohoo... yıllar sürecek. Ama bir de bitti mi, kaynanamların evinden taşınacağım... kendi evimde oturacağız. Bizim kendi evimizde. Eee, ne dersin buna?

AA: Güzel bir tasarı. *(Kalkar ve kadehini uzatır.)* Öyleyse, evin şerefine!

XX: Evin şerefine!

(Kadeh tokuştunurlar. Birden, XX'in kadeh tuttuğu eli titremeye başlar.)

AA: Dikkat! İçkini döküyorsun... Sıkı tut be Allahın cezası... yarısını yere döktün. Ne oluyorsun?

(XX kadehini tutamayınca masaya bırakır. AA'ya yan, seyirciye yüzü dönük oturur. AA da kadehini bırakır ve XX'e yaklaşır.)

Ellerini uzat.

(XX ellerini cebine sokar.)

Ellerini uzat, dedim!

(XX kararsız, ellerini cebinden çıkarır.)

Uzat!

(XX yumruklarını sıkarak uzatır.)

Öyle değil, doğru dürüst uzat.

(Zorla XX'in yumruklarını açar. XX kollarını uzatarak başını çevirir. Elleri yaprak gibi titremektedir. AA, XX'e

bakmaksızın oradan uzaklaşır. XX tekrar ellerini cebine sokar.)

Uzun süredir böyle mi bu?

XX: Bir yıldır.

AA: Sık sık oluyor mu?

XX: Hayır. Yalnız, arasıra...

AA: Gittikçe sıklaşıyor mu?

(XX susar.)

Sana, gittikçe sıklaşıyor mu, diye soruyorum.

(XX susar. AA kadehini alır, onun ardına geçer ve sol koluyla başını yakalayıp arkaya eğilmesini sağlar. Kadehini onun dudaklarına dayar. XX kadehin içindekini içer. AA boş kadehi masaya koyup onunkini alır. Bir dikişte yuvarlar ve tekrar masaya bırakır.)

XX: *(Öksürüp tıksırarak)* Binlerce teşekkür.

AA: Neden dil öğrenmiyorsun?

(XX öksürmeyi sürdürür, ama bu kez vakit kazanmak üzere, biraz da yalancılıktan öksürmektedir.) Sana soruyorum, neden dil öğrenmiyorsun?

XX: Ne dili?

AA: Burada yaşayan insanların dili...

XX: *(Ellerini cebinden çıkarır, bakar. Hâlâ titremektedir.)* Birazdan geçer. *(Ellerini cebine sokar.)*

AA: Hadi, yanıt veriyor musun bana?

XX: Yani, neden onların dilini konuşmuyorum diye mi?..

AA: Sinirlendirme beni! Sana ne sorduğumu pekâlâ biliyorsun. Bu ülkede sen, okuma yazma bilmez bir cahilsin. Daha da beteri, bir sağır dilsizsin. Bu sakatlıktan ne vakit kurtulacaksın?

~~XX~~ Ben onların dilini konuşmak istemiyorum.

AA: Neden? Burada, bu ülkede yaşıyorsun. Bu ülkenin insanları gibi yiyip içiyor, sokaklarda yürüyorsun. Öyleyse, neden onlar gibi konuşmak istemiyorsun? Güzel bir iş bulabilirdin...

XX: Bunlar insan değil!

AA: Değil mi?

XX: Değil. İnsanlık yok bunlarda. Burada insan yok.

AA: Nerede var öyleyse?

XX: Memlekette...

AA: A, yaa...

XX: (Ellerini cebinden çıkarır, bakar.) Geçiyor. (Tekrar cebine sokar.)

AA: Bu makineyle uzun süre çalışan kimselere ne olur, bilir misin sen?

XX: Yaşlanırlar.

AA: Yalnız o değil...

XX: Biraz sağır olurlar. (Cebinden bir elini çıkarıp parmağını kulağına sokar.) Bir süredir kulağımda bir çınlama var. Artık pek iyi duyamıyorum.

AA: Olağan bu. Ama başka bir şey daha var...

(XX parmağını kulağından çeker, öteki elini de cebinden çıkarır.)

XX: Eh, işte geçti.

AA: Kulağın mı?

XX: Hayır, ellerim..

AA: Bu bir şey değil. Kulağındaki çınlama da vızıltı. Daha kötüsü var. Beton, asfalt ve kaya deldiğiniz o titreşimli makine var ya... onunla günde sekiz saat çalışınca, bağlayıcı dokularda değişiklikler oluyor. Yani, kasları kemiklere bağlayan dokularda... Ne kadardır bu iştesin?

XX: (Ellerini uzatarak) Artık titremiyorlar.

AA: Bu makineyle ne kadar zamandır çalıştığını soruyorum sana.

XX: Üç yıl oldu.

AA: Dokuların değişimi, aslında bir doku yozlaşması demektir. Başka bir deyişle, etler kemiklerden ayrılmaya başlıyor...

XX: Ya? Hatta üç buçuk yıl oldu...

AA: Bu da, insanı tümüyle çalışma yetersizliğine götürür.

XX: Ciddi mi söylüyorsun?

AA: Hastalık ve sakatlık... Burada, fakültenin yayınladığı olaylar söz konusu. Zaten, iş güvenliği ve sağlığında uzmanlaşmış kurumlar, bununla ciddi şekilde ilgileniyor. Bu tam bir meslek hastalığı.

(Bir ara)

XX: Eeeh! Bunların hepsi hıyarlık. Beni korkutmak için...

AA: (XX'in ceketinin yakasına yapışır.) Sen kendini insan mı sanıyorsun? Yalnızca bir hayvansın sen, insan değil? Bir alçak bile değil! Bir insan değilsin sen... köpek de değil kuşkusuz. Bir inek... Daha da kötüsü, bir öküz... Gelişmemiş, silâhları elinden alınmış budala bir öküz... Bir boyunduruk öküzü... Geberinceye kadar saban çekmeye yarayan... Bu da onu mutlu kılar üstelik! Daha yok mu, der. Lütfen biraz daha iş! Ama biraz da saman tabii... Memnundur, mutludur, doygundur artık... Dilediği her şeye kavuşmuştur. Hadi, memnunsun değil mi, söyle! Memnunsun değil mi?

XX: Sarsalama beni!

AA: Hayır! Bu hıyarca rüyadan uyandırıcaya kadar sarsacağım seni. Çalışmadığın zaman ya uyursun, ya da geviş getirirsin. Seni sarsacağım, senden bir insan çıkarıncaya kadar haykıracağım. Buna erişmedikçe susmayacağım. Çünkü sen bir öküz olarak kaldıkça... ben de bir alçak olacağım. Biri ötekinden ayrılmaz. Öküz ve alçak... ve sen bir boyunduruk öküzü olduğun sürece, ben de alçakların alçağı olarak kalacağım. Yok başka bir çözüm...

XX: (Tehditkâr) Sarsalama beni dedim sana.

AA: Savunmaya mı geçtin şimdi? Zararı yok. Gün gelecek, sen de anlayacaksın. O zaman bana şükran borçlu olacaksın. Çünkü bu durumda, ikimizden birinin insan olması olanaksız. Ya ikimiz de insanız, ya hiçbirimiz! (Biraz da içtiği içkinin etkisiyle, daha da içten bir atılımla konuşmakta ve hâlâ XX'in ceketinin yakasını tutmayı sürdürmektedir.) Ve ne zaman ki ikimiz de ayaklarımızın üstünde dimdik durabileceğiz, o zaman yükseleceğiz. İş-

te o vakit, başımızın üstünde hafif hafif sallanan bir dal göreceğiz. Meyveli bir dal... Meyvesi yasaklanmış. Bu dalı sallayan rüzgâr, tarihin rüzgarıdır. İşte o vakit ellerimizi uzatacağız ve...

(XX onun ellerine vurur. AA yakasını bırakır ve sendeleyerek geriler.)

XX: Çek ellerini! (Kalkar.) Baksana buraya! Kime el kaldırıyorsun sen, ha? Kime?

AA: Bir şey anlamıyor musun?

XX: Neyi? Bana el kaldırıyorsun. Bana! (Köpürmüş, AA'ya yönelir.) Seni eşşoğlueşek seni! Seni ukala dümbeleği seni! Gösteririm ben sana... (Elini kaldırıp AA'ya vurmaya hazırlanır. Işık söner, her yer karanlığa gömülür. Yukarı katta herkesin koro halinde bağırıştığı, birden elektrik sönmesinin şaşkınlığıyla 'Aaaa' dediği duyulur. Sonra düdüklü ve ıslık sesleri gelir. Aynı anda, bir saat on ikiyi vurur. Uzaklarda kilise çanları çalmaya başlar.)

AA: (Karanlıkta sesi duyulur.) Geceyarısı...

XX: (Sesi) Neden karanlık oldu?

AA: Yılbaşı geceleri, saat on ikide elektrik söndürülür. Yeni yıla girildi. Âdettir. (Bir ara) Kibritin var mı? (XX kibrit çıkar. AA paravana ardına gider. Bir şamdanla gelir. Mumu XX'in tuttuğu kibritle yakar. Şamdanı masaya koyar ve XX'e doğru döner.)

Tamam.

XX: (Sıkıntıyla boğazını temizler.) İyi.

AA: Şeytsek artık...

XX: Nasıl istersen...

AA: O halde...

XX: Evet... Eec...

AA: Tabii...

XX: Neden olmasın?

AA: Kuşkusuz.

XX: Evet.

AA: İçelim öyleyse... (İçki koyar.) Bu yeni yıla...

XX: (Kadehini kaldırarak) Yeni yıla...

(Kadeh tokuşturup dikerler. Hâlâ biraz donuk, sıkılmış ve ürkektiler. Otururlar. AA sol iskemleye, XX sağdakine)

Çanlar çalıyor.

AA: Kiliselerde...

(Bir ara)

XX: Yani, ben seni...

AA: Ben de...

XX: Geçmişe maazi derler.

AA: Unutalım hepsini... (Elini XX'e uzatır.)

XX: Eee, demek öyle... (Elini AA'ya uzatır.)

AA: En iyi dileklerimle...

XX: İyi yıllar...

(Masanın üstünden el sıkışır. Aynı oyunlarla, geçen kez olduğu gibi sigara yakarlar. Yalnız bir farkla; XX iki kibrit kutusuyla yaptığı numarayı yinelemez. Rahatlanmış bir halde otururlar. Bu andan itibaren de, artık belirli bir şekilde içkinin etkisi altındadırlar. Özellikle XX.)

Eee... Yeni yıl... Nasıl da dönüyor... Her şey dönüyor... Hatırlıyorum da, o kadar eski değil, daha küçük bir çocuktum; sığırlara bakıyordum, ağaçlardan karga yumurtaları topluyor, okula yalınayak başıkabak gidiyordum... Ama yalnız güzleri... Baharda tarlalarda çok iş vardı, kışınsa çok soğuk oluyordu... Sonra babam kente gitti. Ama dedeyle nine, onlar gene de kalmıştı... Sefalet sürüyordu ya, onlar kalmıştı. Bu ihtiyarlar gariptir... kalmayı tercih ediyorlar. Sefilliklerini sevdiklerine inanası gelir insanın...

AA: Onları yargılamak bana düşmez.

XX: Ben sevmiyorum. (Göğsüne vurur.) Bunu sevdiğimi kimse söylemez bana!

AA: Sefaleti kim sever ki?

XX: Babam da... o da sevmezdi... O kadar sevmezdi ki, kazancını olduğu gibi içkiye yatırır. İçtikçe de sevgisi azalır, bu nedenle yeniden içerdi. Ama ben... ben içmem!

AA: Haklısın.

XX: Sevmem çünkü. Ben birşeylerim olsun isterim. Bir şeyi tuttuğumda, o benimdir... Bıraktığımda da... benim değildir artık... Öyle değil mi?

AA: Evet, doğru.

XX: İşim zor, ama paramı veriyorlar. Ve şöyle adamakıllı paralanınca da... zengin olacağım... Böylece hak yerini bulacak. Öyle değil mi?

AA: Mantıklı!

XX: Yalnız, öyle anlar oluyor ki, bütün bunlar neye yarar, diye soruyorum kendime...

AA: Nasıl 'bütün bunlar'?

XX: Elimdeki avucumdakiler... Kefenin cebi yok ki... Ölüncce mezara götüremeyeceğim birlikte... Bir kez, cennete onlarla sokmazlar. O tıksık tıksık cehennemeyse, bu yükte pek sığmam... Öyleyse, ne diyeyiz böyle geberip gitmeli?..

AA: Ama kendin istedin böyle olmasını...

XX: Elbette, ama bana ne veriyor? Sağlığımı kaybediyorum... Bir zevkim de yok. İçki içmiyorum, sigara içmiyorum... Bana ikram ettiğin zamanlar hariç...

AA: (Sigara paketini uzatır.) Hadi, al iç, çekinme, rica ederim.

XX: Allah razı olsun!.. (Bir sigara alır, ama onu hemen masaya atar.) Söyle, kimin için tüm bunlar? Ha, ne için?

AA: Ya çocukların? Bir ev yapacaksın, sonra da onu çocuklarına bırakacaksın. Çoluğun çocuğun için...

XX: Peki onlar... onlar kime bırakacak?

AA: Kendi çocuklarına.

XX: A!.. (Bir ara) E, nasıl bitecek bu?

AA: Bitmeyecek. Neden bitmesini istiyorsun?

XX: Demek böylece... Sonu yok ha? Hiç bitmeyecek mi?

AA: Kuşkusuz hiç bitmeyecek.

XX: Hımm... Sonu yok, diyorsun. Peki, ama neden başladı öyleyse bu?

AA: Bana güç sorular soruyorsun. Daha önce Schopenhau-

er'in da böyle kuşkuları vardı.

XX: Kimin?

AA: Schopenhauer'ın...

XX: Bir Yahüdi mi?

AA: Olmamak elinde değildi...

XX: Tüm bunlar hoşuma gitmiyor benim. Eğer bir başlangıç varsa, bunun bir de sonu olmalı. Başlangıç iyi değilse... sonu da gelmez. Beli bükülmüş bir başlangıç... ve bu sırada ben eşek gibi çalışıyorum, çalışıyorum, çalışıyorum... Hiçbir eğlence, zevk filan yok. Sinemaya adım atmıyorum... kerhanceye gitmiyorum... Sen bunu kolay mı sanıyorsun?

AA: Böyle bir şeyi aklımdan geçirmedim...

XX: Ağzını bozmak kolay. Ama bir de benim gibi çalışmayı dene bakalır... (Yazısına gitgide acınır.) Biliyor musun nasıl yaşıyorum ben? Hayvan gibi... it gibi...

AA: Abartıyorsun.

XX: (Masaya bir yumruk atar.) Zıttıma gitme! Evet, bir köpek gibi... Bunu kendin de söyledin bana!

AA: İyi hatırlarsan... o daha çok, şey içindi...

XX: (AA'ya doğru eğilerek, gizlice) Eğil biraz. Sana bir şey söyleyeceğim...

AA: Seni dinliyorum.

XX: Daha sokul.

(AA'nun koltuğuna yapışıp kendine doğru çeker. O kadar ki, âdeta kafalar birbirine değer gibidir. Tutkuyla, ama gizlice birşeyler mırıldanır.)

Ve... haklıydın sen...

(Bir önceki durumlarını alırlar.)

AA: (Aşırı nazik bir tonla) Yok canım...

XX: (İşaret parmağını dudaklarına götürür.) Şşşt! (Bağırır.) Bir köpek gibil Köpekler bile benden iyi yaşar. Hiç değilse, bu kadar ağır işler yapmazlar. Buna hayat mı denir? Söyle bana, hayat bu mu?

AA: Katı bir biyolojist görüşle...

XX: Evet mi hayır mı? Hayat mı bu?
AA: Görüşe bağlı...
XX: (Sorunu kestirip atarak) Hayır. Hayat değil bu. İçki koy!
AA: Şimdilik bu kadar yeter galiba.
XX: Hayır, yetmez. Buraya geldiğimden beri ilk kez içiyorum. Hak etmedim mi yani?
AA: Hiç kuşkusuz. (Kadehleri doldurur, içerler.)
XX: Oh, iyi geldi... Sana bir bilmece soracağım.
AA: Sor.
XX: Hem var hem yok olan nedir?
AA: Dur bakalım... Hem var...
XX: Hem de yok... (Güler.)
AA: Var ama yok... var ama yok... Bilmiyorum.
XX: Keşfet!
AA: Hayır. Çok güç benim için.
(XX parmağıyla göğsüne vurur.)
Sen mi?
XX: Ben.
AA: Var...
XX: Ama yok! İyi mi! (Kahkahayla güler.)
AA: Nesi var?
XX: (Gülmeyi keser ve tehditkâr bir tonla) Yoksa bir şeyim olmadığımı mı sanıyorsun?
AA: Var mı?
XX: Beni kokoz mu sanıyorsun? Babam bir kokozdu. Dedem de kokozdu. Ama ben değilim. Bak, göstereceğim sana... (Masaya zorla dayanarak kalkmaya çalışır.)
AA: Bırak. Zorunlu değil. (Elini XX'in koluna koyar ve onu oturmaya zorlar.)
XX: Hovardalık edebilirim. Garson! (Masanın üstünden geniş bir el hareketi yapar.) Hesabı ben ödüyorum.
AA: Kusura bakmayın, sarhoştur...
(Bir ara - XX susar, başını eğer. AA, ampule bakar.)
Bu elektriğe de ne oldu?
(Bir ara - XX kalkar, sendeleyerek lavaboya doğru gider.)

XX: Açsana...
AA: Açık zaten.
XX: Ya! (Bir ara - XX karanlıkta lavaboyu arar.) Açık olan ne?
AA: Elektrik düğmesi.
XX: Peki, ama madem karanlık, nasıl açık oluyor öyleyse?..
AA: Çünkü elektrik kesildi.
(XX sonunda lavaboyu bulur. Başını musluğun altına sokup suyu açar.)
İşte ben de, neden kesildi diye soruyorum. Tekrar gelmeliydi.
XX: (Başı hâlâ musluğun altında) Yeni yıl! Yeni yıl!
AA: Evet, ama çok uzun sürdü.
XX: Belki ampul yanmıştır...
(AA elinde mumla iskemleye çıkar. Mumla aydınlatarak ampule bakar.)
AA: Yoo... ampul iyi... (İskemleden iner, kapıya gidip açar. Koridora göz atar.) Her yer karanlık... Belki de bir kısa devre oldu, ya da bir arıza... (Kapıyı kapatır ve şamdanı masaya koyar.) Bir şey değil, mum bitecek.
XX: (Onunla alay etmeye çalışarak) Bir şey değil, mum bitecek... Hadi, mum söndü başlayacak!
AA: (Sinirli) Aman'ne komik!
(XX musluğu kapatır; tuhaf sesler çıkartarak yüzünü kurular.)
XX: Hoşuna gitmedi mi?
AA: Hayır.
XX: Belki de hoşuna gitmiyorumdur...
AA: Evet.
XX: Öyleyse ne bok yemeye benimle oturuyorsun burada?
(Ara)
AA: İşte esaslı bir soru.
XX: Seni buraya ben çağırmadım.
AA: Doğru.
XX: Kendin geldin. (Bir ara - XX bu kez masanın solundaki

iskemleye oturur.) Hey, baksana! Sahi, ne sikime otu-
yorsun sen benimle?

AA: (Sağdaki iskemleye oturarak) Masada mı?

XX: Masadan söz etmiyorum sana. Burada, bu boklukta ne
aradığımı soruyorum.

AA: Pöh!

XX: Ne yapıyorsun burada?

AA: Senin yaptığını.

XX: Atma! Ben zorunluyum. Ben bir boyunduruk öküzü,
bir kör cahil, bir hayvanım... Ama sen okumuş etmiş-
sin, yabancı diller biliyorsun... Sen mecbur değilsin.

AA: Doğru.

XX: Her yerde başının çaresine bakabilirsin. Nerede olsa ba-
şarabilirsin. 'Speak English' falan fıstık... Tamam mı?
Öyleyse ne işin var burada? Ne arıyorsun?

AA: Hiç.

XX: Yooo, bir şey bekliyorsun benden. Arasıra kendi kendi-
me soruyorum; ben senin için hiçbir şey değilim, bir ya-
bancı... Bana yiyecek veriyorsun, ödünç para veriyor-
sun... Hor görüyorsun, ama veriyorsun. Seni sıkıyorum,
ama çekip gitmiyorsun. O kadar çitkırıldım, neden
kaçıp gitmiyorsun? Ha, yoksa çitkırıldım değil misin?
Seni zorluyor muyum? Hoşnut değilsen, ne yapıyorsun
benimle, burada? Seni tutmuyorum ki. Eee, ne istiyor-
sun benden?

AA: Hiç.

XX: Yoo, beni aptal yerine koymak yok! Belki kabasaba-
yım, ama aptal değilim. Madem oturduk, birlikte içiyo-
ruz, bana her şeyi söyleyebilirsin. Hey! Neden içiyorsun
benimle?

AA: Bir suçun kefareti ödüyorum.

XX: Hangi suçun?

AA: Atalarımızın günahlarını ödemek istiyorum. Atalarımız,
kesinlikle birlikte oturup içmezlerdi...

XX: Bu bir günah mı?

AA: Evet, bir günah. Ulusal bir günah.

XX: Dalga geçiyorsun benimle...

AA: İnanmıyor musun bana?

XX: Hayır.

AA: Haklısın. İşte buna, halkımızın katı, sağlam içgüdüğü
derler. O halde ben de sana, cehennem dibine gitsin
atalar, diyeceğim. Yalnız ben, bugün... tekbaşına ben...
halka gitmek için, halkla bağdaşmak için... anlıyor mu-
sun? Ben bir Narodnik'im, bir popülist.

XX: Bir ne?..

AA: Bir Narodnik. Bir 19. yüzyıl terimi bu. Fikir de 19. yüz-
yıla ait... Sorun, halkla bütünleşmekti. Çünkü güç halk-
taydı.

XX: Hıyarlık bunlar...

AA: İşte, halkın doğal kuşkuculuğu. Biraz daha uğraşsam,
halkçılığa inanmaya başlayacağım. Ne değerler var siz-
de; sağlam bir içgüdü, gerçek duygusu, özelleştireci yetene-
ği... O halde... belki de bir sosyalistim ben.

XX: Budalalık.

AA: Evet. Suçluluk bir mistik duyguları, önceki kuşakların iş-
lediği günahların borcunu ödemek gibi şeyleri siktir ede-
lim. Halkçı-ulusçu düşleri boş verelim. Ya ben, yalnızca
bir bilginsem. Akılcı ve ilerici... Sen, tarihin lokomotifini,
insanlığın öncüsüsün. Eee, öyleyse, bir lokomotifle otu-
rup içmemde ne gariplik var? İnsanlığın öncüsüyle aynı
tabağa yumurta kırmamda, onunla aynı odada don paça
dolaşmamda, onunla aynı peşkire kurulanmamda şaşırıcı
ne var? Düşünmedin mi bunları hiç?

XX: Hayır. Böyle değil bu iş...

AA: Neden değilmiş?

XX: Çünkü ben onları tanırım. Dediğin gibi biri var bizim
orada, şantiyeye geliyor... Çok nazik. Bize hiç küfredmi-
yor, katiyen! Aksine, gülceryüz gösteriyor, kuyruk sallı-
yor, bize broşürler dağıtıyor, açıklamalar yapıyor...

AA: Ben yapmam böyle şeyler.

TIMBER LAKE
WERTENBAKE

XX: Yapmazsın.

AA: Ben küfrederim.

XX: Hem de nasıl! Hiç hoşnut olmazsın. İlle birşeyleri tuttu-rursun... olur olmaz... Bu arada bana da verip veristirir-sin. Hemen belli oluyor ki, sen bir beyefendisin, sosya-list değil...

AA: Bakıyorum, sana kül yutturmak mümkün değil.

XX: Yoo, yoo... Ben onlardan daha cambazım. Ben insan sarrafıyım. Bir sosyalisti şıp diye tanırım. Ama sen, gerçekte sen ne olabilirsin?..

AA: Belki de bir kışkırtıcı...

XX: Eeeh... bana sökmez. O iş için ben pek ufaklığım. İkti-darlar beni takmaz. İster burada olsun, ister orada, memlekette, ben ancak ağır işlere koşturulurum. Kışkırtıcı olsaydın, burada, benimle kalmazdın. Beni kışkırt-san ne yazar? Başka yerlere, başka kimselere giderdin. Önemli kimselere... Profesörlere... ya da politikacı-lara... Düşünen kimselere...

AA: Sen hiç düşünmez misin?

XX: Düşünmemin ne önemi var? Hem, ne düşünürüm ben?.. Para kazanmayı, çocuklarımı... karıcığımı... Ha, sonra kızları da... E, olağan bu. Herkes düşünür bunu. Bu da, gerçekten, hükümeti ırgalamaz. Madem bir bok karıştırmıyorum, köşemde uslu uslu oturuyorum, hükü-met için ne düşündüğüm vız gelir tırıs gider. Bir kışkırtı-cı beni ne yapsın? Değer miyim?

AA: Hiç özgürlüğü düşünmedin mi?

XX: Neyi yani?..

AA: Eee... özgür olmayı.

XX: Nasıl yani?

AA: Aaa... örneğin, düşünceni söylemeyi...

XX: Söyledim ya sana ne düşündüğümü. Tekrarlayabilirim de. Sabahtan akşama, akşamdan sabaha, durmadan söy-leyebilirim, gene de söyleyebilirim. Hükümet benim dü-şündüğümü söylememi engellemez. Ne diyorsun sen?..

Düşüncelerimmiş...

AA: Peki, hiç daha çok düşünmeyi düşünmedin mi?

XX: Düşünmeyi düşünmek mi?

AA: Öyle de denebilir.

XX: Yo, hayır. O kadar aptal değilim!

AA: Düşünmek, aptallık değildir.

XX: Hangi düşünce olduğuna bağlı. Bizim köyde bir salak vardı... Hiçbir iş yapmazdı, çünkü bir boka yaramazdı. İneklere bile bakamazdı. Yersiz yurtsuz, ocaksız, bir ba-şına, onun bunun verdiğiyle geçinirdi. Bak şimdi, hiçbir iş yapmadığına göre, ne yapardı o? Neyi düşünürdü? Hiçbir iş yapmadığı için, hiçbir iş yapmasını bilmediği için, neyi düşünebilirdi? Yalnızca düşünmeyi düşünüyordu. Yalnızca düşüncelerini düşünüyordu. E, peki zeki miydi? Yo, ne gezer, aptaldı... Bir deliydi...

AA: Ama özgürdü.

XX: Ha, anladım... Sen bir papazsın!

AA: Ben mi? Canın gülmek istiyor galiba...

XX: Evet, evet. Sen bir özgürlük papazısın. Daha yakamdan tutup sarsaladığında kuşkulanmıştım zaten. Din öğreten bir rahip. Gelip de şöyle diyen bir rahip: 'Bu iktidarı gö-rüyor musunuz... İşte o, şeytanın ta kendisidir. Şeytana hizmet etmeyin. Hazreti İsa'ya hizmet edin.' İyi, ama si-zin İsa'nız nedir? Nerededir? Göster onu bana! Özgür-lük mü? Nerede sizin özgürlüğünüz? Ne demek ister? Ben bir tek özgürlük tanırım; çalışmaya gitmemek öz-gürlüğü. Ben, pazar günleri özgürüm. Bana haftada ye-di pazar günü ver, Hazreti İsa'yımışsın gibi ayaklarını öpeyim. Yedi pazar, ama gündeliğim işleyecek...

AA: Peki, ya o bir tek pazar gününü de alırsam elinden?

XX: Sen mi? Sıkar biraz! Ne yapabilirsin? Bir şey yapamaz-sın. Ne bana bir şey verebilirsin, ne de benden bir şey alabilirsin. Senin bütün yapabileceğin, bir divana uzanıp kalmak ve o divandan vaaz vermek... Seni kaneppe pey-gamberi seni!..

AA: Ben yapamam. Ama iktidar yapar.
XX: Bu da, iktidarla iyi geçinmek gerektiğini gösterir. Çünkü bir şeyi geri alabilirse, tekrar verebilir demektir... Peki sen... sen iktidarı sevmiyor musun?
AA: Bayılmıyorum.
XX: Tevekkeli, o da seni sevmiyor. Peki, biliyor musun onu neden sevmediğini?
AA: Bilmeyi çok isterdim.
XX: Çünkü, iktidar karşısında benden daha güçlü değilsin. Okullarınla, kitaplarınla sen, iktidar karşısında benim kadar kurnaz da değilsin. Yalnızca bir tek iktidar oldu mu da, herkes büzüğünü sıkarak oturur. Ve de herkes eşittir. İktidar karşısında herkes eşittir.
AA: Umumi helâlarda olduğu gibi...
XX: Neden olmasın? Ben senin kadar çitkırıldım değilim.
AA: Aferin! Gel seni öpeyim.
XX: Neden?
AA: Çünkü beni, düş kırıklığına uğratmadın. Sana güveniyordum, haklıymışım. Tam da senin gibi birine ihtiyacım varmış. İdeal bir köle!
XX: Öyleyse sen, papaz değilsin.
AA: Hayır. Bununla birlikte, İsa'nın öğretilerini yayma gibi geçici bir hevесе kapıldığımı da kabul etmem gerekir... Anlamadan önce... Ama korkma, bir daha olmaz böyle bir şey. Sana İncil mincil öğretmeye kalkışmayacağım. Bu, geçici bir güçsüzlüktü. Anlık bir şeytana uyma. Aslında, misyonerlik yeteneğim de yok.
XX: Sen iktidardan yana mısın?
AA: O da değil. Benim durumum tümüyle ayrıcalıklı. Bir köleye ihtiyacım var, ama sureti kat'iyede yarar sağlama amacıyla değil. Sana, bir model olarak muhtacım. Nirengeği noktası olarak, benim için bulunmaz bir örneksin. Özellikle, burada...
XX: Gene laf salatasına başladın...
AA: Laf salatası değil söylediklerim. Gerçekte ne olduğumu

ve burada seninle ne halt ettiğimi sormuştun bana...
Şimdi onu söyleyeceğim: Ben, son şansım şövalyesiyim!
Bilir misin benim son şansım ne? Sen!

XX: Neymişim ben?
AA: Biricik ve son şansım... ilham perim... esinim...
XX: Baksana... Sende biraz ibnelik var mı?
AA: Hoppala! Dur şimdi, dinle. Her şey, önce ülkemizde başladı. Memleketinde... Haklısın, diktatörlük karşısında herkes eşittir. Korkuda eşitlik... Ama bu gerçeğe varmak için uzun süre gerekti bana. Oysa sen, bu tespiti ne kolay yaptın. Bu temel olguya, ne sadelikle parmak bastın!.. Sana imreniyorum. Dinsel bir alçakgönüllülük, bazan zekâdan daha değerli oluyor.
XX: O kadar da aptal olmadığımı söylemiştim sana.
AA: Benim gibi, üstelik uyanık bir insanın, en yalın gerçeği göremeyişi son derece şaşırtıcı. Ama gerçekle gururum çatıştı da, ondan. Bütün yanlışlardan kurtulmadan önce, son derece sade bir çözüme ulaşmadan önce, çok zaman harcadım. Bu sade çözüm şuydu: Ben yalnızca, kafese kapatılmış bir maymundum.
XX: Maymunlar çok eğlencelidir. Hayvanat bahçesinde görmüştüm.
AA: Haklısın. Kafesteki maymunlar çok eğlenceli olabilir. Sonunda, böyle bir maymun olduğumu anlayınca, kendi halime gülmeye başladım. Güldüm, güldüm, güldüm... Ta ki, bu gülme boğazımı tıkayınca, bir hıçkırığa dönüşüncüye kadar... O kadar ağladım ki, o maymun suratım gözyaşı içinde kaldı. O zaman anladım ki, bir maymun için, önünde sonunda, bir maymun olduğunu kabullenmekten başka çıkar yol yoktur.
XX: Öyle, öyle kuşkusuz...
AA: İkincisi de, maymun ve köle olduğunu saptadıktan sonra, bundan hiç değilse, gücün ve bilgeliğin gururunu çekip çıkarmalı.
XX: Bir maymundan mı?

AA: Evet azizim, bir maymundan. Bir maymundan... İnsanlar maymundan gelmiyor mu?..

XX: Hayır.

AA: İnsan üzerine bütün bilgiler bende, aşağılanmış ve hapsedilmiş bir maymunda yatıyor. Saf bir bilgi... özgürlüğün rastlantılarıyla ve evrimin olasılıklarıyla henüz bozulmamış bir bilgi... Temel bir bilgi! İşte bu şansı kullanmaya karar verdim. Başka bir deyişle hapsedilmiş maymun olarak, insan üstüne bir kitap yazmaya karar verdim.

XX: Bir maymun yazı yazamaz ki...

AA: Özellikle de, bir kafeste olduğu vakit... Doğru. Ama ben, bunu da çok geç anladım. Saf haldeki insan üzerine, köle üzerine, yani kendim üstüne bir kitap yazmaya karar verdim. Yaşamımın yapıtı. Kendi türünde biricik, yeryüzünde ilk yapıt olacaktı. Kendi kendime şöyle dedim: 'Bir şeyimiz yok ama köleliğimiz var.' İşte bizim hazinemiz! Ötekiler bunu ne bilir? Buradakiler mesele... Her şeyi yazdılar, her şeyi okudular, ama asıl özü bilmiyorlar. Kölelik üstüne tüm edebiyat yanlış ve kusurlu. Misyoner olsun, kurtarıcı olsun, en iyi durumda bile, azat edilmişlerin ya da özgürlüğü düşleyen kölelerin, artık köle olmayan kölelerin eseri bu edebiyat. Kendi içine kapanmış, hiçbir alışkanlığa kapılmayan, tam bir kölelik hakkında ne biliyorlar? Kendi yağıyla kavru lan köleliğe dair ne biliyorlar? Kölenin acıları, sevinçleri, kölenin gizleri, inançları ve töreleri hakkında ne biliyorlar? Kölenin felsefesi, kozmogonisi, matematiği üstüne?.. Hiçbir şey bilmiyorlar. Ama ben hepsini biliyorum. Bu nedenle de, bildiklerimi yazmaya karar verdim.

XX: Yazdın mı bari?

AA: Hayır.

XX: Neden?

AA: Çünkü korkuyordum. (Bir ara) Neden korktuğumu sormuyor musun? (Bir ara) Haklısın. Bir vatandaşım la ko-

nuşuyorum. Siyahlı ikizimle... Hemen söylemek gerekir ki, korkuyordum ve yazmak için de korkuya son vermem gerekiyordu. İşte, artık korkmamak için kaçtım, buraya geldim.

XX: Öyleyse yazıyorsun artık...

AA: Şimdilik, hayır.

XX: Neden?

AA: Çünkü artık korkmuyorum.

XX: Sen de hiç hoşnut olmuyorsun be!

AA: Gerçek bir kırsaldöngü. Biricik şansım dan yararlanayım derken, onu kaybettim. Kaçmakla, köle olmaktan da çıktım. Özgürlük içinde dağıldım, yoğunluğum eridi gitti. Konumu kaybettim. Daha da beteri, bu konuya olan gereksinmemi kaybettim. Kuramsal olarak ne istediğimi hâlâ biliyordum, ama artık ne iradem, ne de ihtiyacım kalmıştı. Ve sonra, çok şükür sana rastladım.

XX: Beni ne diye karıştırıyorsun bu işin içine?

AA: Ooo... Sen.. sen işte, tam benim daha önce bulunduğum durumdasın. Sen, tıpkı, yeryüzüne düşüp orada derin bir çukuru gömülen bir göktaş gibisin. Sen, şükürler olsun, hâlâ bir kölesin.

XX: Bana böyle şeyler söyleyemezsin sen!

AA: Sen bana, bir örnek, bir esin gibi gökten düştün. Senin kişiliğinde, tekrar, bir köle olarak yaşıyorum. Senin sayende, büyük yapıtımı yazacağım artık. Şimdi anlıyor musun, neden sana muhtacım?..

XX: Bu yüzden değil bunlar...

AA: Eğer böyle büyük bir düşünceyle, böylesine bir görevle canlanmamış olsaydım, sanır mısın ki, seninle burada, dediğin gibi bu lağım da kendi isteğimle kalırdım?

XX: Ben de sana, bu yüzden değil, dedim.

AA: Öyleyse neden, burada seninle birlikteyim? Sence için? Hadi söyle; 'fazla oluyorsun' demezsen, söyle bana...

XX: Çünkü, laflamak istiyorsun.

AA: Pardon... Nasıl?
XX: Evet, gayet basit. Benimle çene yarıştırmak... gevezelik etmek için...
AA: Vaay, hangi konuda gevezelik edebilirmişiz seninle?
XX: Mesela... sinekler... Sinekler ve sinekkâğıtları üzerine... bizim oralardan, memleketteki yaşantıdan... Geçmiş günlerden... Konu mu yok? Gevezelik etmek, o güzel günleri anmak... Olağan bir şey bu. Ne yani, insanca değil mi? Ben olmasam, kiminle gevezelik edecektin; onlarla mı? (*Tavanı gösterir.*)
AA: Hayır.
XX: Elbette hayır. Onlar ne bilebilirler ki? Ama bir hemşeri, daima hemşerisini anlar. O kölelik hikâyelerinde ne satıyordun sen bana? Yalnızca çene çalmak, gevezelik etmek, tartışmak istiyordun. Normal... Yazdan, kıştan... memleketimizde ne yenir ne içilir, bunlardan söz etmek... Normal... Arkadaş arasında konuşulur.
AA: Yanlış! Benim yüce bir düşüncem var. Yüce bir iş... Büyük bir yapıt...
XX: Tataratatarı... Yapıtımsı, pişşt! Ailemden bana bir mektup geldiğinde nasıl kıvrandığımı görmüyor muyum sanıyorsun? Bir köşeye çekilip sözde kitap okuyor gibi yapıyorsun. Ama nafile!.. O zaman acıyorum sana... Çünkü sen hiç mektup almıyorsun.
AA: İhtiyacım yok da, ondan...
XX: Öyle... Mektup almıyorsun, çünkü kimse yazmıyor sana. Mektup yazacağın ve de sana mektup gönderecek kimsen yok ki... Lafa bak! Kitap yazacakmış... Sen kitap filan yazamazsın! Hatta, birçok dilde yazmasını bilsen de... Ama bu belki de daha hayırlı... Hem, ne hakkında kitap yazacaksın ki, a zavallı herif!
AA: Senin hakkında.
XX: Hadi canım! Kimbilir ne boktan şeyler üzerinedir... Hem, kime yarayacak?
AA: İnsanlara.

XX: İnsanların kendi boklukları kendilerine yeter. Bir de seninkileri ne yapınlar?..
AA: İnsanların, gerçeğe daima ihtiyaçları vardır.
XX: Evet, ama seninki gibi boktan keneften olanlara değil...
AA: Sana dair kötü bir şey yazacağımdan mı korkuyorsun?
XX: Hiçbir şey yazamazsın sen.
AA: Neden?
XX: Çünkü, yatağında yatıp duruyorsun.
AA: Şimdilik, düşüncelerimi toparlıyor, inceliyor, artıları ve eksileri tartıyorum.
XX: Tartadur bakalım!
AA: Ama pek yakında çalışmaya koyulacağım. Bak, belki de yarın... olamaz mı?
XX: Ne yarın, ne de öbür gün... seni iyi tanırım.
AA: Öyleyse bir iki yıl sonra?.. Ne önemi var! Aslolan, yapıtın olgunlaşmasıdır. O zaman verecek meyvelerini.
XX: Vakit kalmayacak.
AA: Zamanımız çok bizim. Seninle birlikte, gerektiği kadar uzun süre kalacağım.
XX: Sen belki kalırsın, ama ben kalmam.
AA: Taşınamazsın. Kim öder oda kiranı?
XX: Taşınan kim... Döneceğim.
AA: Nereye?
XX: Nereye döneyim istersin! Eve. Benim dönecek yerim var. Ben döneceğim, sen burada kalacaksın. Bensiz. Çünkü sen dönemezsin. Sen hiçbir vakit dönmeyeceksin.
(*Bir ara*)
Ne haber! Çuvalladın mı şimdi!
AA: Ne zaman dönüyorsun?
XX: Ne zaman canım isterse. Burada biraz daha kalacağım. Biraz daha para koyacağım bir yana, ondan sonra fırt! Hadi, Allaha emanet... Koydunsa bul. Ben, ne zaman olsa dönebilirim.
AA: Hayır. Sen de... sen de dönmeyeceksin.

XX: Ben mi? Nedenmiş o? Yok be... daha neler! Ben siyasi suçlu değilim ki...

AA: Şimdilik.

XX: Korkum yok. Beni suçlayacak bir şey bulamazlar.

AA: Emin misin?

XX: Neden korkacaktım? Sen korkabilirsin. Benim vicdanım rahat.

AA: Mektup yazmadığımı söyledim. Doğru. Kitap yazmayacağımı söyledin. Belki. Ama gene de, birşeyler yazabilirim.

XX: Ne yazarsın?..

AA: Bir ihbar mektubu!..
(Ara)

XX: Ben, iktidara karşı bir şey yapmadım ki...

AA: Acaba? Kim oturuyor bir hain, bir satılmış, bir rejim düşmanıyla?.. Yani benimle! Ha? Sen olmayasın sakın?..

XX: Hadi canım...

AA: Nasıl 'hadi canım!' Benimle aynı odada oturuyorsun.

XX: Delil yok ki...

AA: Olacak. Ben yazınca... Birkaç kelime yazmak yeter. İmzasız hatta... Yettiğini sen de iyi bilirsin. Eee, elveda ev, elveda bahçe, elveda karı, çoluk çocuk!..

XX: Neden?

AA: Hâlâ neden, diye soruyorsun... Buyrun işte, şimdiden, siyasal ahlakımın bozulduğuna delil... Şaşılacak bir şey yok... benim etkim! Ne demişler, kiminle görüşüğünü söyle, senin kim olduğunu söyleyeyim... Sana da bulaşması için, benim gibi bir kangrenliyle aynı havayı solmanın yettiğini bilmiyor muydun yoksa?.. Hem de, üstüne üstlük benimle konuştun, oturup içki içtin... Ne konuştuğunu kim bilebilir ki? Tanık yoktu. İşçi olarak yabancı bir ülkeye gitmene izin verdiklerinde, sanır mısın ki, bir anarşistle görüşmen içindi bu?

XX: Bana bunu yapamazsın!

AA: Neden yapamazmışım?

XX: Karım var... sonra çoluk çocuğum var...

AA: Olamaz mı diyorsun... Onları en başta düşünen benim. Evet. Karım ve çocukların var. İşte bu yüzden onlara kavuşamayacaksın. Bir de onların başını belâya sokmak neye yarar? Bu nedenle yanımda kalacaksın. (Bir ara) Evet, kalıyorsun, kalıyorsun... kalacağın besbelli... Burada birlikte kalacağız. Noel'de çocuklarına oyuncak yol-larsın. Severler böyle şeyleri... Karına gelince... sana o kadar ihtiyacı olduğuna emin misin?

XX: Yoo...

AA: Bak gördün mü, cuk oturdu işte...
(Hızla yaklaşan bir canavar düdüğü duyulur.)

XX: Yangın var!

AA: Umarım burada değildir.
(Canavar düdüğü iyice yaklaşır.)

XX: Burada bir şey yanmıyor ki...

AA: Ama yanacak. Neron'dan söz edildiğini duydun mu hiç?

XX: Hayır. Kimmiş o?

AA: Canı sıkıldığı için bütün kenti ateşe veren bir Roma imparatoru.

XX: (Birden, ilgilenir.) Kenti ateşe mi verdi?

AA: Tabii, böyle bir şeyi yapabiliirdi... çünkü çağının tek özgür insanıydı. Şimdi tasarlayabiliyor musun, ne kadar canının sıkıldığını? Yeryüzünün bütün özgürlüğü tek bir insan için... Korkunç bir şey! Buna dayanamayışı da normal, zavallının...
(XX hızla odada yürür; pamağıyla masaya, sandalyelere dokunur, ayağıyla yerde duran gazete ve dergi yığınlarını dağdır.)

Burası, cumhuriyetle yönetilen, demokratik bir ülke. Herkes oldukça özgür. Tabii bir imparatorun daha az, ama imparatorun uyruklarından çok fazla. Bu nedenle de herkesin, özgürlükleri ölçüsünde canı sıkılıyor. İşin

kötüsü, herkes, sıkılan öteki kişilerin sıkıntısından da sıkılıyor. Ne arıyorsun?

XX: Hiç... hiç...

AA: Sıkıntının toplamı, hep aynı kalıyor bu durumda. Buna karşılık, sıkıntı yüzünden yangın çıkarma tehlikesi, özgür insanların sayısıyla orantılı olarak arttı. Bu tehlikeler, diyelim ki eskiden milyonda birdiyse, bugün birde milyon. Başka bir deyişle, yangınlar hiç şaşmaz! Ne yapıyorsun?

XX: *(Karyolasının altından bavulunu çıkarır ve yastığını yorganını sarar.)* Eşyalarımı topluyorum.

AA: Neden?

XX: Yangın çıkmış ya... Çıkmamış mı?

AA: Yok canım, bizde değil. Yangın üst katlardan, özgür kimselerin dairelerinden başlar. Burada, bodrum katında, yalnızca imparatorun uyrukları yaşar.

XX: Aynı şey.

AA: Katiyen! Bizim yangınımız değil bu. Onların yangını...

XX: Aynı işte.

AA: İmparatorluk yangını değil bu. Cumhuriyet yangını!

XX: Sahi mi? Yaa...

AA: Bizim bu yangına hakkımız yok. Eh, bizi ilgilendirmeyen şeylere de burnumuzu sokmayalım. Olsa olsa, merdivenin altına siner ve oradan, kölelere yaraşır bir şekilde seyredcriz. Aşağıdan seyretmenin de yararları var. Mesela, yangından kaçan kadınlar... İşte sana güzel bir fırsat! Bunun dışında... bütün bunlar bize ne yazar? Ne senin evin ne de senin özgürlüğün. Öyleyse aldırma, bırak eşyalarını oraya.

(AA kadehine konyak doldurur. Kadeh elinde, sahnenin sol yanına geçer ve yüzü seyirciye dönük durur. XX bavulunu, dengini, bez köpeği kapının yanına bırakır ve AA'ya döner.)

Kendilerini feda etmeye hakları olmayanların sağlığına içiyorum! Sessizlik içinde, karanlıkta, soğukta, zahmet-

le, eziyetle, bir Prometheus masalının gelip kendilerini aydınlatmasını, ısıtmasını bekliyorlar. Son armağanı, imparatorun görkemli armağanını bekliyorlar. Evet baylar! Bizler ısınmaya, aydınlanmaya kadar. Çünkü hiçbir şey, biz sadık uyrukları, ustaca çıkarılmış bir yangından daha iyi aydınlatamaz, ısıtamaz... Kardeşlerimizin şerefine! Kardeşlerimizin!

(Kadehini kaldırır. Bu sırada, canavar düdüğü adamakıllı yaklaşmıştır. XX mumu söndürür. Bir süre, sahne tümüyle karanlıkta kalır. Sonra birden ampul yanar. Çiğ ve şiddetli bir ışık yayar. Yukarı kattan, ışıkla birlikte, bir dizi neşeli çığlık, sevinç ve hoşnutluk nidaları duyulur. AA ve XX karşı karşıyadır. AA kadehini havada tutmaktadır, XX ise bir keseri kaldırmış durumdadır. Birkaç saniye hareketsiz kalırlar. AA, XX'ye yaklaşır ve kadehini uzatır. XX'in kolu yana düşer ve kadehi alır.)

Geçtiler.

XX: Yangın yokmuş.

AA: İlle de itfaiyeciler olmayabilir. Polis de olabilir mesela.

XX: Sen yangın dedin.

AA: Okuldan kalma alışkanlık. Bir grev de olabilirdi.

XX: Elektrik işçilerinin mi?

AA: Su ve elektrik. Bu yüzden demin su yoktu. *(Bir ara)* Beni öldürmek ni istedin?

(XX kafa sallar.)

Anlıyorum. Kendi kendine, nasıl olsa yangın var, dedin. Ateş bütün izleri siler, cesedimi kül eder. Tek iz kalmaz. Bir iblisin alevleri arasında yitip gidecektim ha?.. Bak bak bak... Seni küçümsemekle hata etmişim. *(Masadaki ikinci kadehi doldurur.)*

Ama dur bakayım; sen gerçekten mi yangın çıktı sandın? Yangın üstüne söylediğim şeylere, gerçekten inandın mı?

XX: Hayır.

AA: Ee, öyleyse?

(XX cebinden bir kibrit kutusu çıkarıp havaya atar, tutar. Sonra kutuyu gene cebine koyar.)

Aaa! Şu işe bak sen! Demek yalnızca cinayet değil, üstelik bir de yangın çıkarma... (Kadehini kaldırır.) Sağlığıma! (İçerler.) Demek, yanlış anlamadıysam, benim şey-deceğimi şandı... O ihbar mektubunu yazabileceğime hâlâ inanıyor musun? İhbar mektubu filan yazmayacaktım. Çünkü nasıl olsa dönmeyeceksin. Bir ihbardan korkarak beni öldürsen bile, dönmeyeceksin. Öyleyse ne diye, tutup da bir ihbar mektubu yazayım? İçin rahat etsin, yazmayacağım.

XX: Doğru mu?

AA: Doğru. Ver onu bana... (Kalkar, keseri XX'in elinden alır. Götitirir, bir kenara bırakır.) O keserle bana vurmadığın için Tanrıya şükretmelisin. Burada bensiz, tekbaşına ne yapardın? Birlikte kalmamız daha iyi değil mi?

XX: Ben kalmayacağım burada.

AA: Yok canım, kalacaksın. Hatta, henüz bunun farkında olmasan da, kalacaksın.

XX: Dönmek istiyorum.

AA: Elbette istiyorsun. İnanıyorum sana. Burada bulunuyorsan, bu salt geri dönmek içindir. Dönüş senin, tek varlık nedenin. Yoksa, burada bir dakika daha kalamazdın. Çıldırırdın... ya da intihar ederdin.

XX: Vaay, kim engel olacak öyleyse?

AA: (Sağa, XX'in eşyalarını ve bez köpeği bıraktığı yere doğru döner.) Şu köpek! Şuradaki... Ah, şu hayvan ne dik kafalı!

(Kapıya doğru gider ve maskot köpeği eline alır.)

XX: Bırak onu. (Kalkar.)

AA: Onu ısırمام... Gördün mü yaramaz kuçu kuçu... beyimiz kışandı. Efendin seni kışanıyor. Seninle oynamama hiç izin vermiyor... Basit bir köpekçiğe böylesine bağlılık, pek olağan değil. Üstelik, içi saman dolu bir köpeğe...

XX: Bırak onu oraya!

AA: Neden? Onu okşamaya hakkım yok mu? Hem canım, bu köpeği neden bu kadar kışanıyorsun? Garip bir şey... kuşku verici...

XX: Kışanmış filan değilim. (Tekrar oturur.)

AA: Onu neyle besliyorsun? Öyle semirmiş ki, neredeyse çatlayacak. Ne veriyorsun ona, yiyecek olarak?

XX: Hiç... içi dolu zaten...

AA: Evet, kuşkusuz, ama neyle? İçinde ne var?

XX: Bir şey yok.

AA: Yoksa bir giz mi bu?

XX: (Kalkar.) Onu bırakacak mısın, bırakmayacak mısın?

AA: Kuşumuz kalmasın...

(Yerden makası alır. XX engel oluncaya kadar köpeğin kamını yarar ve oradan kâğıt para destelerini çıkarır.)

Haa... işte buymuş! Şimdi anlıyorum.

XX: Benim onlar! Ver onları bana! (Para destelerini çeker, alır.)

AA: Her şeyi anlıyorum. Demek bunun için hiç paran yoktu.

XX: Ver onları bana, hırsız!

AA: Sözlerine dikkat et! Paralarını çalmak isteseydim, bunu daha önce yapardım. Papellerini oraya yerleştirirken seni görmedim mi sanıyorsun?

XX: Casusluk yapıyordun, ha?

AA: Başlangıçta, yalnız kuşkulanıyordum. Senin gibiler, paralarını bankaya yatırmaz. Sonra bir akşam, itiraf edeyim...

XX: Gördün, değil mi?

AA: Evet. Köpeğine mangizleri nasıl tıktırdığını gördüm. Ama bak, yeminle sana, istemeden oldu bu. Biz aydın kişilerin uykusu hafiftir, çok hafif...

XX: Hırsız! (Sağdaki sandalyeye oturur ve parasını saymaya başlar.)

AA: Sayabilirsin... Kırk parayı almadım. Oysa alabilirdim.

Hatta, buna hakkım da vardı...

XX: Ne hakkı! Benim onlar...

AA: Bana epeyce borcun var, ama...

XX: Kendim için değil ki...

AA: Biliyorum, biliyorum... Karın ve çocukların için. Parayı kimin için bir kenara koyarsan koy, beni hiç ırgalamaz. Benim için önemli olan, senin bir bataklı, bir pinti olusundur. Bu da, beni hiç mi hiç bırakmayacağına dair en mükemmel garantidir. Çünkü parandan hiçbir vakit ayırlamazsın, değil mi?

XX: Onu sana bırakacağımı mı sanıyorsun? Avucunu yala!

AA: Hiç düşünmedim bunu. Hatta, bana olan borcunu bile istemiyorum.

XX: Benim o, benim... Kimselere vermem!

AA: 'Benim o, benim...' dediğin vakit, bilsen ne kadar seviyorum seni. Nasıl şehvetle söylüyorsun bu kelimeleri, nasıl tutkuyla... Ama külâhını önüne koy da, düşün bir... Onca eziyetle biriktirdiğin bu paraları, önünde sonunda orada harcamak zorundasın. Orada, ne para kazanabilirsin, ne de bir kenara bir şey koyabilirsin...

XX: Elbette. Zaten onun için burada bir kenara koyuyorum ya...

AA: Tamam. 'Burada.' Orada değil. Burada. Her gün biraz daha paran oluyor. Her akşam yatağına, yarın daha çok olacak, öbür gün daha çok olacak, bir yıl sonra daha da çok olacak düşüncesiyle uzanıyorsun. Hayatta, çekici olduğu kadar, uzak bir amacın var. Küçük bir evle küçük bir bahçe alacak parayı şimdiden bir kenara koydun. Öyleyse, neden biraz daha büyük bir evle, biraz daha büyük bir bahçe alacak kadarını biriktirmeye çalışmıyorsun? Bu da öyle basit ki... dönüşünü birkaç ay geciktirmeye bakar... Sonra, neden çok daha büyük bahçeli, çok daha büyük bir ev olmasın, diye düşünmeye başlarsın. İşte o zaman, durmadan dönüş tarihini ileri atar durursun. Çünkü ne kadar çok paran olursa, o kadar çok

şey alabilirsin. Yıllar geçer ve sen hep memlekete dönüşü geciktirir, daha çok çalışmaya, daha çok biriktirmeye çabalarsın... Hep ilerisi için... Ama bak, duraladın... Neden? Seni böyle, para sayarken görmek çok hoş oysa.

XX: Neden söylüyorsun bunları bana?

AA: Seni burada tutanın, ben olmadığımı anlamam için. Kalman için bir ihbar mektubu yazmama gerek olmadığını anlayasın diye... Kendi kendine, kendi isteğiyle kalacaktır. İşte onun için söyledim bunları. Ve tabii, bir kez daha keserle oynama fikrine kapılmayasın diye...

XX: Memlekete dönmeyecek miyim?

AA: Hiçbir zaman. Bunun artık gün meselesi olduğunu, pek yakında dönebileceğini sansan bile...

XX: Hiçbir zaman, ha?

AA: Neden takıldın buna? Güzel bir yaşamın olacak. Umut, özlem, düş dolu... Herkese de nasip olmaz bu kadarı.

XX: Ama neden, hiçbir zaman?

AA: Daha önce açıkladım ya sana... Hiçbir zaman dönmeyeceksin, çünkü sen bir kölesin. Memlekette devletin kölesiydin, burada ise kendi gözü doymazlığının kölesisin. Her ne halde olursa olsun, sen hep köle kalacaksın. Senin için bir kurtuluş yok. Özgürlük, kurtuluş, ancak kendi kendinin efendisi olmakla başlar. Yoksa hep birileri ya da birşeyler kullanır seni. İnsanlar... insanlar olmazsa eşyalar...

XX: Hangi eşyalar?..

AA: Arzuladığın, sahip olmak, parayla satın almak istediğin eşyalar. Eşyaların kölesi olmak, en iyi hapisanelerden daha da mükemmel bir hapisaneye kapanmak demektir. Gerçekten ideal bir kölelik, kulluk... Çünkü onda hiçbir baskı, hiçbir yükümlülük yoktur. Yalnızca kulluk zihniyeti yaratır kulluğu. Çünkü kulluğa susamıştır. Sen de bir kölelik, kulluk ruhu var. İşte bu yüzden ilgilendiriyorsun beni. Yazmaya niyetlendiğim yapıt nedeniyle...

XX: O yapıtını nerene sokacağını bilirsin!..

AA: Araştırmalarım için ne düşündüğün, vız gelir tırıs gider. Araştırmacı, acaba böcek mikroskop için ne düşünüyor, diye tasalanmaz. Ben seni görüyor ve tanımlıyorum, o kadar!

XX: Sen, beni?

AA: Ben, seni... Bunun üzerine ne düşünebileceğinin en ufak bir anlamı yok. Aslolan, bir köle olmaktan kurtulamayıp. Tıpkı bir böceğin, böcek olmaktan kurtulamayıp gibi...

XX: Kurtulamaz mıyım?

AA: Kurtulamazsın. Çünkü tabiatını değiştiremezsin. Başka biri olman gerektiği için kurtulamazsın..! Başka biri olman da olanaksız. Kurtulamazsın, çünkü tıpkı dönüş düşlerinden vazgeçemediğin gibi, tıpkı dönemeyeceğin gibi, bir budala olmaktan da geri kalmıyorsun.

XX: Memlekete geri döneceğim.

AA: Dönemeyeceksin.

XX: Döneceğim!

AA: Ya bunlar? *(Parmağıyla para destelerini gösterir.)*

XX: Döneceğim, döneceğim, döneceğim!

(Her seferinde yumruğunu masaya vurur. Sonra, birdenbire, paraları yırtmaya başlar.)

AA: Ne yapıyorsun? Senin paraların bunlar!

XX: Ben bir köleyim... bir böceğim ben...

(AA onu durdurmaya çalışır, ama XX iter. Paraları parça parça eder ve çevresine savurur.)

AA: Kendi paran!

XX: Kendi param... kendi mangırım... Kendi biriktirdiğim...

Benim bunlar... benim!

(Paraları yırtmayı sürdürür. AA ona hâkim olmaya çabalar, ama XX öyle güçlü iter ki AA sendeleyerek yere düşer. XX yok etme işlemini tamamlar.)

AA: Delirdil *(Emekleyerek ilerler ve yerden kâğıt parçalarını toplar.)* Belki yapıştırılabilir...

XX: Sahi mi?

Lütfen dikkat

AA: İh! *(Parçaları yere atar ve doğrulur.)*

XX: Ne yapacağım ben şimdi?

AA: Ne bileyim... istediğini yapabilirsin. Şimdi özgür bir insansın.

XX: Ne yaptım ben? Ne oldu bana?

AA: Neden yakınıyorsun? Kölelik koşulundan kurtuldun, paranın egemenliğine karşı başkaldırdın. Kendine özgürlük lüksünü sunabileceğini kanıtladım. Mutlu olmağın.

XX: Ama artık dönemem ben...

AA: Eskiden de dönemezdin. Ne fark eder...

XX: Senin yüzünden oldu...

AA: Ben sana paralarını yırt, dedim mi? Yalnızca, birtakım kuramsal kurgulara daldım, ama sen tuttun Spartaküsçülük hevesine kapıldın.

XX: Ben bir şeye kapılmadım. Yalnızca memlekete dönmek istiyordum. Dönmek... başka bir şey değil...

AA: Çok geç.

(Karyolanın altından valizini alır ve içinden bir sürü yazılı kâğıt çıkarır... Masanın solundaki sandalyeye oturur ve sayfaları özenle yırtmaya koyulur)

XX: Onlar da ne?

AA: Planlar, taslaklar, notlar, denemeler... Esaslı bir kitap yazacaktım...

XX: Öyleyse neden yırtıyorsun hepsini?

AA: Çünkü yazmayacağım artık. İdeal kölenin varolmadığını anlamış bulunuyorum. Madem senin gibi bir prangalının bile kurtuluş anları olabiliyormuş... Bir anda her şeyi yıktın... Düşüncelerimin ve deneylerimin meyvesini koparıp aldın. Büyük bir yapıtı, daha çekirdek halindeyken yok ettin. Sen bir zorbadan, bir serseriden başka bir şey değilsin...

XX: Aaa! Eşekçe şeyler söylüyorsun ama...

AA: Tabii... sana göre hava hoş... Bir davranışın, çılgınca bir davranışın yüzünden, insanlık onarılmaz bir kayba uğruyor, sen oraltı bile olmuyorsun. Evrensel kültüre ha-

ciz koymak derler buna... Baksana buraya, farkında mısın bunun?

XX: (*Kalkar, ceketini çıkarıp sandalyenin arkasına asar. Sandalyenin, sonra da masanın üstüne çıkar.*) Çekil biraz!

AA: Her şeyi berbat ettin... Yalnız kendini düşünüyorsun... (*XX kravatını çıkarır, ilmik yapıp düğümler ve ampulün yuvasına bağlar.*)
Kendini mi asacaksın?

XX: Ne yani... ona da mı hakkım yok?

AA: Yok canım, hakkın var. İntihar, özgür insanın en yüce hakkı, özgürlüğün en son kanıtıdır.

XX: Öyleyse çekil geriye.

AA: (*Masanın kenarındaki kâğıtları kaldırır.*) Hem bu, az önceki davranışının mantıksal bir sonucu da sayılır... Madem özgür olmaya başladın, artık önüne hiçbir engel konulamaz. Yalnız, âdet yerini bulsun diye de söylenmiş olsa... sınırı aşmamak gerekir...

XX: (*Dayanıklılığını ölçmek üzere, kravatın ucundan çeker.*) Çekecek gibi...

AA: Aşırılık, abartma zevksizliktir... Ama kötü zevkler de, toplumun en alt tabakalarından gelen kişilerin belirleyici bir çizgisidir. Bak, belki de boş verirsin bu işe, ha?

XX: (*İlmiği boynuna geçirir.*) Geri kaç!

AA: Neden?

XX: Çünkü, masayı devireceğim...

AA: Israrlısın, ha?... İşte, sonradan görmelerin gözü doymazlığı...

XX: Sana, geri bas, dedik...

AA: Kaba ve inatçı...

XX: Çekilecek misin, sıçtırmadan?..

AA: Bu kadar kaba olmaya, gerçekten mecbur musun?

XX: Peki. Nasıl olsa havaya uçururum bu masayı...

AA: Bir dakika... Son sözünü söylemedin...

XX: Senin ananı!..

AA: Hişşt... Tamamlama. Bırak... alelade de olsa, ruhu yü-

celmiş bir insanın anısı kalsın bende... Ne diyeceğini biliyordum, ama bu bana aitti. Ya ailen için?..

XX: Ailem için mi?

AA: Bir ailen olduğunu unuttun mu yoksa? Onlara da bir şey söylemen gerekir...
(*Bir ara*)

XX: Beni duyamazlar ki...

AA: Yaz onlara...

XX: Şimdi mi?

AA: Tabii şimdi. Kendini asıyorsun, sonra nasıl yazarsın?

XX: Ama ilmiği geçirdim bile...

AA: Senin yerine ben yazarım, sen söyle yalnız.
(*Yırtılmamış son kâğıdı alır ve yazılı olmayan yüzünü çevirir. Cebinden kalemını çıkarır.*)
Tamam. Hadi bakalım, nasıl başlıyoruz?

XX: Sevgili karıcığım ve sevgili çocuklarım...

AA: (*Yüksek sesle, heceleyerek yazar.*) Sev-gi-li ka-rı-cı-ğım...

XX: Size sağlığımın yerinde olduğunu bildirmek için yazıyorum...

AA: Sağlığımın yerinde... hımmm... Neyse, geçelim... (*Yazar.*) Peki, sonra?

XX: Umarım, sizler de benim gibi iyisinizdir...

AA: Belki, bunu yazmaya değmez...

XX: Neden?

AA: Biraz ye. siz de...
(*Eliyle götlağını tutup, dilini çıkarır.*)

XX: Aynen.

AA: (*Okur.*) Sağlığımın yerinde olduğunu bildirmek üzere yazıyorum. Nokta. Sonra?..

XX: ...Çok şükür yuvarlanıp gidiyoruz işte...

AA: (*Yazar.*) Öbür dünyada da...

XX: (*Farkına varmadan sürdürür.*) Bu dünyada da... (*Toparlanır.*) Neden öbür dünyadaymış?

AA: Allah Allah! Öbür dünyaya gitmiyor musun?

XX: Beni ilgilendirmez. Çiz onu!

AA: Çizdim. Sonra?
XX: Bilmiyorum.
AA: Senin yerine yazmamı ister misin?
XX: Peki. Yaz!
AA: (Yazar.) Hep se-ni ve ço-cuk-la-rı dü-şü-nü-yo-rum...
XX: Güzel.
AA: Bu yüzden de, kendimi asmak istiyorum.
XX: Ne?
AA: Kendimi asmak...
XX: Yoo, olmaz. Yazma onu!
AA: Ama gerçek bu...
XX: Hiç de bu yüzden değil...
AA: Peki. (Yazar) ...sizi hiç düşünmediğim için, kendimi asıyorum.
XX: Hayır!
AA: Ne... bu da mı uygun gelmedi sana?..
XX: Öyle değil. Mektup yazmasını bilmeyen bir aydın kişiden söz eder gibisin...
AA: Öyleyse, haydi! Sen olsan, nasıl yazardın?
XX: Bilmem... daha kısa...
AA: Kendimi asıyorum. Sizi seven babanız ve kocan. İmza...
(XX'e kâğıdı ve kalemi uzatır. XX yazılanları söyle bir okur. Sonra kâğıdı buruşturup atar. Kafasını ilmikten çıkarır ve masadan iner.)
Ne oldu, yazmıyor muyuz?
(XX ona sırtını dönerek sağa doğru gider.)
Hey! Kalemimi ver.
(XX ona kalemini geri verir ve sağdaki karyolaya, yüzü duvara dönük olmak üzere uzanır.)
Nasıl istersen.
(Masaya çıkar ve kravattı ampulden çözer. Kravattı sağ sandalyeye atar.)
Haklısın, her şey yitirilmedi henüz. Kendimden söz etmiyorum. Senden... sıfırdan başlayabilirsin...
(Yukarıda kapının kapandığı insanların indiği duyulur.

Gülüşmeler... sesler)

Göreceksin, karım nasıl hoşnut kalacak. Hele çocukların... Seni bekliyorlar. Senden umutlanıyorlar... Karın da bekliyor seni... Senin yüzünden eridi, muma döndü. Nasıl bir sevinç bombasının patlayacağını tasarlayabiliyor musun? Herkes gelecek seni karşılamaya... bütün köy halkı... Kimbilir, belki bir bando bile tutarlar.
(Merdivende son bir kahkaha savrulur. Sessizlik)
Ne dersin buna?

(XX yanıt vermez.)

Ya oyuncaklar... Oyuncakları düşün. Allahın cezası şeyler hepsi de... ne güzel şeyler... Herkese bir armağan verilecek. Bu filanca için... şu da falanca... ne bileyim ben işte canım! Ne hediye alınacağını benden iyi bilirsin. Canın ne isterse, nede gözün kaldıysa hepsini alacaksın. Valizler dolusu, yığınla eşya... Bakalım, o kıskançlıklarla nasıl başa çıkacaksın?

(XX yanıt vermez.)

Evet, umrenecekler sana, göreceksin.

(XX'in eşyalarını bıraktığı yere doğru gider. Yorganı alır ve onunla XX'i örter. Sola geçer. Kendi yatağına, elleri başının altında, sırtüstü uzanır.)

Sonra bir ev yaparsın. Güzel bir ev... Büyük, yontulmuş taşlardan. Öyle entipüftün, gecekondu filan değil. Hem, sinekler de olacak...

Çocuklarını okula göndereceksin. Okuyacaklar, ilerleyecekler, adam olacaklar. İyi bir okula, gerçek bir okula gidecekler hem de... Sonra, her şey güzel olacak. Emeğinin karşılığını alacaksın ve yasalar özgürlük getirecek. Çünkü özgürlük yasa, yasa özgürlük olacak. Aradığımız da bu değil miydi? Hepimizin gözünü diktiği nokta bu değil miydi? Hepimizin ortaklaşa bir amacı varsa, hepimiz aynı şeyi istiyorsak, kim bizim bir ortaklık; iyi, akıllı, bilge bir toplum kurmamızı engelleyebilir? Memleketine döneceksin ve bundan böyle artık hiç köle olmaya-

caksın. Ne sen, ne de çocukların...
(XX gürültüyle horlamaya başlar. AA yüzünü duvara
doğru çevirir. Biraz sonra, XX'in horultularına başka bir
ses karışır. Önce derinden... giderek daha da yüksek hıçkı-
rıklar. Yırtıcı, yitreğe işleyen hıçkırıklar... iç paralayan...)

PERDE

